

Arómani Îtun **anaaé kéwaraa-yubaq Arómubaq** **Póroma agatáye.**

Póroni mayaígón áaimma

¹ kemá Póro mayaí-nákómá Îtu Káríqtoni mayaírá Áánûqtuma aúyatikarena tááyaraitaq min-áúbá-wánnáámá agatáune. kemá Póroma Áánûqtuni íráqô-kataama tin-áímmá timá tímikaune.

² Áánûqtuni amuné-wáyúkábí wení aúba-wannaabi naayóbáqá mimórá-íráqó-katáámá Áánûqtuma akoqñáá umá tiráye. ³ maamin-íráqó-katáámá Áánûqtuni áanikoqtabama wáqe-uraitana Tébitin-annabike pááq uráye. maa-márábi-káyúkáúrámá pááq uráimanibo Áánûqtuni Aokaq-Áágógáráq Áánuqtun áanikoma máqe-uráye. ⁴ áanikoni akoqñáágaráq imaamugáráqá yirááténa pukáapike kímora itó-umakaraiye. ⁵ kemá Póroma Îtumma tirummá kámunana Áánûqtu wení mayáimá kêtimitaq Îtumma wekáq kémaiyaune. waayúkama máqte-marabake Îtumma yirummá kámeta anaaé kéwaraaqtaba Áánûqtuni íráqô-kataama kemá timá yimunaiq umá ⁶ keráwáqá Arómuq-marupaq máa-yuma Áánûqtu tááyaraimma Îtu Káríqtonamoe.

⁷ keráwáqá Árómuq-marupaq máa-yuma keráwáqtábá tááyaraitaq Áánûqtun-aama wáráa-kayukama kemá keráwáqtôpaq kágayaune.

Áánûqtumma ákái-kayukao, Áánûqtuma ketibotáámá ketáái uyátárai-naqa Ítu Káríqtogaraq yenamáa yenákatí íráqô-qtataakaraq yeqtí kaayoné-yátáákáráq keráwákáq paá waíno.

Póroma amuqá maréna nunamummá tiráíye.

⁸ áqnáabaq ketí Áánûqtuqtabama Ítu Káríqton áwîkaq timuqá kémarakaune. maragáráq-maragaraq-wayukama keráwáqtí itaí-yátááqtábámá ítama ánataqtukaapoaq keráwáqtábámá timuqá kématikaune. ⁹ nunamupí maamin-áímmá túnnama Áánûqtuma wenamáárîq ítaraimma árain-aine. Áánûqtuni íráqô-kataama tirukakékáráq kétimaiimeq weqtábá kéune. wení íráqô-kataama wenáanikoqtabama wáíye. Áánûqtuma ítaraiye máqte-tupaama keráwáqtábá nunamupí kétune. ¹⁰ aati-aatimá nunamupí Áánûqtumma ítáanana akáinanama ketí aammá awíqtikainaq yayamá keráwáqtôpaq yenúne. ayáqtááq-kanaama yénáae téq uráune.

¹¹ miráitaq keráwáqtábámá ôriq umá kemá kétékaitaq timónanaq kéune. miráinaq kemá yaímma-yataaqa timénáá kéune. Áánûqtuni íráqô-qtataaqa keráwáqtê keqtirupi wamá akoqnáá íkáae téq kéyune. ¹² minná Áánûqtukaq aati-aatimá túyánámmá itáíq-itaiq í-yátááqá keráwáqá tíwáqnaa kénana keráwáqtí itaí-yátáákómá kemmá tíwáqnaa kénama itáíq-itaiq í-yátááqá keráwáqtôpaq akoqnáá kéena ketíyápiqtaa akoqnáá íkáae téq kéyune.

¹³ ketúnabaro, keráwáqá maamin-áímmá ítama arútáaro. netuqyaa-túpáámá kemá túyánámmá

kéitaune, keráwáqá óq-wayukama Yéqtaaeo-wayukama Ítu Káríqtonopaq yíwíqme yénáae téq kéyune. miráimanibo máqte-tupaama yaímma-yataakoma kemmá yáqtoraitaq paá kémaune. ¹⁴ máqte-marabaq-wayukama watáama Ítuqtaba ketí aqtábááma wáíye. minnâ márûkaq-wayukagaraq karaanóbáq-wáyúkágáráq aamá Ítaraa-kayukagaraq íma Ítaraa-kayukagaraq mi-kátáámá yemmá timá-yimenune. ¹⁵ miráimanibo ketíyakoma iyánáaq kéitaq keráwáqá Arómuq-marupaqa íráqô-kataama timá-timenaae téq kéune.

íráqô-kataama Áánûqtuni akoqnááe.

¹⁶ miráimanibo Áánûqtuni íráqô-kataayaba kemá tigaemá ikéune. íráqô-kataayaba nôraq inábiyo? minnâ Áánûqtuni íráqô-kataama wení akoqnááma wáipoana máqte-kayukama kanaaráq mamá atóbamayikaniye. áqnáabaqa Ítíráaeo-wayukama anaaékaq Yéqtaaeo-wayukama maamin-íráqô-kátáánápó atóbamayikaniye. ¹⁷ miráinana Áánûqtuni íráqô-kataagaraq waayúkagoni arupú-aaimma abarokáq pááq kéíye. waayúkagoni áaimma arupú umá minnáyataba yúyánámmá itáíq-itaiq umá yabíqme kéuyoe. Áánûqtuni aúba-wannaabi miráuma kétiye: “móra-nakoma Áánûqtuqtaba aúyánámmá itáíq-itaiq umá yabíqme uwínanama matúq-matuq umá mái-yataaqa Áánûqtu amíniye.” téna kétiye.

waayúkaurakoni agaemá

¹⁸ maa-káyúkámá Áánûqtuma yinaaéma kéumamepoana Áánûqtuni áyámma wení márûpake kégumiye. kebó-yátááqá tarôq kéo-kayukama

yeqtí kúmiqtababoana Áánûqtuni árain-aimma yayamá pááq íkeiye. ¹⁹ Áánûqtuni máqten-aimma íma aúpáq wáiyē. miráipoana Áánûqtu yemmá yiráátiraiye. ²⁰ Áánûqtumma ketáámá kanaaráq íma aónanunataamanibo wemá tarôq uráiq-tataaqnapo kanaaráq káonaunatae. maa-márámá pááq urái-kanaarake wení watúq-watuq umá wáikoqnaama kanaaráq káonaunatae. miráínata yeqtí kúmiq-yataaqa íma aúpáq yuwéta maará tínoe “ketáá íaonaraunatae” ítinoe. ²¹ Áánûqtuqtaba ítaretamanibo wení áwíkaqa íma yaaguyabéta wekáq “tikáiyē” ítiraae. ²² “ítaí-wáyúkámá máunatae” téta tiráámanibo yeráwáqá áá íma ítaraa-kayukama yayamá máqe-uraae. ²³ matúq-matuq umá mái-Aanuqtuma yiwikáqtuwetamanibo wenamí-kanamin umá waayúka-amakaraq wáíwaakon-amakaraq áwáábiq-wakoni-amakaraq yekáq iraayutáúmá mamá téta uyátá-maqma “íráqô-qtataare” téta yúyánápi tirááe.

²⁴ áá íma ítaraa-kayukama pááq kéopoana Áánûqtuma iyúwáitata yenamáárîq yetáaimma kéwaraae. yeráwáqtí yikái-yátáákó yabititata kebó-yátááqá tarôq urááe. yúnapogaraq kebó-yátáárîqá urááe. ²⁵ yaímma-wayukama miráitata Áánûqtuni árain-aimma wenamí-kenamin umá kaaqaari-áímmá wakááe. mi-qtátááqá Áánûqtu tarôq uráiq-tataaqaq yiraayutáúmá amá yetíwîqa múte yaútaamanibo tarôq urái-nakon áwîqa ímiye. ááqibo Áánûqtuma wenáwîqa múte yaúma watúq-watuq umá wáimo. árainma wáino.

²⁶ otaa-qtátáárîq oqtábábóana Áánûqtu

iyuwáitata yenamááriq kéketa yetúnapo yigae-yátááqá mamá pááq urááe. miráitataa aaragógaráq aaraukáq-ááímmá íma wakááe. paá yetúraqa íarutainama kéwaraae. ²⁷ mimóráiq umá waamá aaraukáq-ááímmá paábaq mamá kéyuwaamanibo káqo-waqtaba kéyikaiqtataboata yirunóbáqá iraráa karáie. yigae-yátááqá káqowa-kaqowamma mamá paá urááe. miráipoata yetúnobaqa ókon-okomma táí-ummaa-yataaqa pááq íno-waigoni ápêqa yeqtí kúmiq-yataakoqtabama wáqe-uraiye.

²⁸ miráimanibo Áánûqtuni aúyánámmá yeráwáqá íma yáqtóráawana Áánûqtuma iyúwáitata yetúyánápíké waqmá kéitaae. kebó-yátááriqo kéomma kéqoke-kaqoke-kebo-yataaqa tarôq kéoe. ²⁹ waátâ-aaimma aráágayan-aaimma táí-aaimma iyáábúq-aaimma aweké-ááímmá ááíqa í-ááímmá komarummá í-ááímmá waayúkayaba ítama táíq í-ááímmá ógikaae. anaaépaq-aimma tí-ááímmá ³⁰ waayáímmá tí-ááímmá Áánûqtuqtaba íyámma umákai-yataaqa aamá aratéta yeqtúma mamé uí-yátááqá yeqtí yúyánápíké aúgemma otaa-qtátááqá mirán-ááímmá ógikaae. anóbon-aama kárate. ³¹ áá íma itaí-wáyúkáá yeqtí anóna-anon-aimma arátaae. waayúkayataba íyaqa íkeyimeta kaayoné-yátááqá íyimikaae. ³² Áánûqtuni ámáan-aiko téna: “máqtemma mirán-ákáq maíyanama puí-yátááqá yeqtí ápêqa waíye.” mirá téta ítaraae. yeráwáqá móragaraq miráute kéuyeta máqte-kayukama miráute kéuyeta waraí-yátááqtabá kéyikaiye.

2

Áánûqtuni yaináí-yátááqá kanaa kéie.

1 ketí aanábô, óq-wayukama káyainaa? móra-
 nakoma wení kúmiq-yataaqa íma aúpáq yuwániye.
 óq-wayukati yenáánamanibo yemô oníq umá emá
 móraiq kée miráuma enamááriq yawááq kéone.
 2 Áánûqtu óq-wayukama náayubi maamirá-qtátááriq
 o-káyúkámá yáináimma ketáá káounaunatae.
 wemá kanaa kéiyé. 3 ááqibo ketí aanábô, óq-
 wayukama yaináánaq umá móraiq umá emá
 enamááriq káyainaane. “Áánûqtuni yawááq-
 iyataapike kótanune” téq enaúyánápímmá kéteno?
 4 aqá Áánûqtuni paru-yátáákómá waayúkama
 íma iyuwaí-yátááqá waayúkayataba yaákarena
 awé-í-yátááqá enaúyánápímmá pááqya-qtataariq
 kéteno? enáimma waéqma tinanamá Áánûqtu
 wení kaayoné-yátááqá emmá kanaaráq úniye.
 5 enaákoma akoqnáá umá óqtakaa umágitaa
 enáimma íma mamá kéwairaane. ení yaináí-
 yátááqá anókariq kéinana mi-túpááyábá Áánûqtuni
 áyámma í-yátáákáráq yaináí-í-yátáákáráq pááq
 inaama ení yaináí-yátááqá íbêqa anókariq kéone.
 6 máqte-kayukama aókáq-aokaq máqte-qtataariq
 kéoqtaba Áánûqtuma yeqtí ápêqa yimíniye.
 7 yaímma-wayukama tágama-yataakaraq yíwîqa úí-
 yátáákáráq paá matúq-matuq umá máí-yataakaraq
 abáá-umae kéuyeta íráqô-qtataariq kéopoana
 yemmá matúq-matuq umá máí-yataaqa Áánûqtu
 yimíniye. 8 yaímma-wayukama yenamááriq yetábá
 yúyánámmá itéta kateko-ámmá íbáq kényuwaapoata
 yemmá Áánûqtuma moyáqá yéna áyámma umá
 nommá atíqtuwainikaa umá ayáuyikaniye. 9 máqte-
 kayukama waátâ-yataariq uráiyanaama áqnáabaq

Ítíráaeo-wayukama mámikaqa Yéqtaaeo-wayukama yemmá yú-tikaraq yíkaraq mayánoe. ¹⁰ ááqibo máqtemma arupú-amma waráiyana áqnáabaq Ítíráaeo-wayukama mámikaqa Yéqtaaeo-wayukama yemmá tágama-yataakaraq yíwîqa anómma uí-yátáákáráq kaayoné-yátáákáráq Áánûqtu yimíniye. ¹¹ máqte-kayukama Áánûqtu mimoráiq umá yainániye.

¹² Mótetini ámáama Yéqtaaeo-wayukama íma yímikaiye. ámáan-aimma íma matéta yemá kúmiq-yataaqa umáe kéuyeta yeráwáqá puínoe. Mótetini ámáama Ítíráaeo-wayukama yímikaimma kúmiq-yataariq umáe kéuiyana ámáan-ainapo yainániye. ¹³ ámáan-aimma paá kéiteta Áánûqtuma “íráqô-kayukae” téna íkétimanibo ámáan-aimma waráiyana Áánûqtun-aurakaq íráqô-kayukama mamá aúqykaniye. ¹⁴ Yéqtaaeo-wayukama ámáan-aimma Móteti íma yímikaimanibo yeqtí yúyánápiké téta yaímma-taoqa Ítíráaeo-wayukati ámáan-aimma wakááe. miráitata yenamááriq yeqtí ámáan-aikaq mááe. ¹⁵ Ítíráaeo-wayukati ámáan-aimma wakáapoata árain-aimma yirááténa yirupi aúba-wannaaraa agamá kémaraiye. yaímma-taoqa yúyánákómá yeqtí kúmiq-yataakoma yeqtúbi kémaraitana káqo-taoqa yúyánákómá kanaaráq kéumayikaiye. ¹⁶ Áánûqtuni íráqô-kataayaba kemá abarokáq kêtunama miráuma maami-túpáámá Áánûqtu Ítu Káríqtoni óyaupike máqte-kayukati aúpáq-yááímmá mamá yainániye.

Ítíráaeo-wayukaraq ámáan-aikaraq

17 emánô? kemmá Ítiráaeo-naqune té kétima-timene. Ítiráaeo-wayukati ámáan-aimma aúyánápi kéwarema Ítiráaeo-nakoma máiye. emá Áánûqtuqtabama weganoq-kanoq-áímmá abarokáq kéténe. 18 Áánûqtuma mirá-uwo ti-qtátááqá emá ítaraane. ámáan-aimma yoráuma ítaraanaboa arupú-amma ítaraane. 19 yúgaroq-wayukati yabi-i-náqá kumayuqnóbáq máa-kayukati ókáán umá máema 20 áá íma ítaraa-kayukagaraq iyápógaraq yeqtí yirááti-naqa máema ámáan-aipi mútûq itái-yátáákáráq árain-aikaraq ítama arútarema 21 waayúkama kéyiraatenamanibo nóraq itááq irááténnaiq umá enamáárîqa ímira-keono? emá “moyámmá ímáýáaro” abarokáq kétémanibo emá moyámmá kémaiyaane. 22 emá “aaraukáqá íyataaero” abarokáq kétémanibo emá mirá kéono? emá yaataq ikúqma amammá tarôq uráá-qtataakoma kéyiwaagonamanibo yemmá káqo-kayukati monoq-nákáá-náópákémmá emá kémayaano? 23 ámáan-aiqtaba enaúma mamé kéuyonamanibo Áánûqtuni ámáan-aimma íma kéware wekáq agaemá makáane. 24 miráitana Áánûqtuni aúba-wannaabi Ítiráaeo-wayukaraq kétiye: “keráwáqá táigo-qtataaqa kéopoata Yéqtaaeo-wayukama kétimonetaboata Áánûqtuni áwîqa yamá akáyáámmá kétée.” téna aúbabi kétiye.

25 Ítiráaeo-wayukati ámáan-aimma warétama íráqô-qtataaqa yúma kará ínomanibo ámáan-aimma yúma íkáratainikaa ínoe. 26 Yéqtaaeo-wayukama yúma íkarataamanibo ámáan-aikoma waréta yemmá yúma kárataakaa-kayukama Áánûqtu kéyimonai íyabiyo?

27 Yéqtaaeo-wayukababoata keráwáqá Ítiráaeo-

wayukama yawááq-umayikanoe. paá túma kárataama Mótetini áamáan-aimma keráwáqtábá agatáimanibo íkéwaraae. ááqibo Yéqtaaeo-wayukama túma íkarataama maamin-ámáán-áímmá kéwaraae. 28 náawaq áraimma Ítíráaeo-naquramma máiyó? náawaq aúma káratai-naqa áraimma máiyó? Ítíráaeo-naqa paá amegaaráq-áúmá íma máíye. 29 aaqáo. Ítíráaeo-naqa arunóbákéqtábá áraimma Ítíráaeo-naqiye. arunóbáqtábá Áánuqtun Aágoni mayaímá wáitanamanibo áamáan-aikake íma pááq kéíye. min-nákómá arunóbáqá Áánûqtun Aágoni mayaímá wáitana wenáwîqa maa-márábí-káyúkátí yúrakaq anómma íwáimanibo Áánûqtun-aurakaq wenáwîqa anómma wáíye.

3

tái-yaaikoma íráqôn-aaimma íma yawááq-íniye.

1 Ítíráaeo-naqa máena uyátá-maqma kéqon-naqa íráqôniq kéumakaiyo? yúmo kará-í-yátááqá kanaarárábíyô? 2 owé. máqten-aukapaq kanaaráq wáíye. Áánûqtuma wení watáama Ítíráaeo-wayukama áqnáabaq iyáápi yímikaitata abarokáq Áánûqtun-aaimma kéitaae. 3 yaímma-wayukama itáíq-itaiq umá íyabikaamanibo Áánûqtu mimóráíq umá wemá yímikain-aimma aratínô? 4 túyánámmá íma itáaro! miráuma máqtemma kaaqaari-wáyúkámá máamanibo Áánûqtuma wemá yímikain-aikaq yabíqma matúq-matuq umá mániye. Áánûqtuni aúba-wannaabi kétéye:
 “máqten-aimmo tinnamá
 kateko umá yiráátiniye.

emmá yaináíyaama uyáqtanone.”
 téna min-áúbábí kétiye. ⁵ ketáái otaa-qtátááqô
 abarokáq kéinana Áánûqtuni kateko-yátááqá
 tiráá tínataama nóinae téqtaa tenúnataabiyo? otaa-
 qtátáárîq kéonanataa Áánûqtuma keqtaámá táígoma
 tímínîqtaae. mirá téqtaa tenúnataabiyo? mirá téta
 yaímma-wayukama kaaqaari kéte. yekáá kéunataae.
 mirá téqtaa tenúnataabiyo? ⁶ aaqáo. Áánûqtu
 kateko umá íyainenama náaraq umá maa-márábí-
 káyúkámá kanaarâq yaináníyô?

⁷ kaaqaari-áímmá tenanamá Áánûqtuni árain-
 aikoma máqte-kayukayopaq anómma abarokáq íniye.
 abarokáq ínata nôraq ínata “kúmiq-nare” tînô?
 yaímma-wayukama yúyánápi mirá kéte. ⁸ mimórá-
 wáyúkámá mirá téta: “otaa-qtátáárîq ónátae. mirá
 kéonanataa Áánûqtuni íráqô-qtataaqa pááq íniye.”
 téta yaímma-wayukama wakupéta ketí watáama mirá
 kétune kéte. yeqtí ápêqa yawááq umá wániye.

árainma móra-nakoma kateko-náqá íma máíye.

⁹ ketáámá Ítiráaeo-wayukama uyáqtaraunataabiyo?
 ímiye. kúmiq-yataakoni akoqnáábi máqtemma
 móraiq umá máunatae. ¹⁰ Áánûqtuni aúba-wannaabi
 mirá kétiye:

“árainma móra-nakoma katekó-náqá íma máíye.

¹¹ kímora áá ítarain-naqa íma maéna Áánûqtuqtaba
 abáá-i-naqa íma máibo

¹² máqte-kayukama Áánûqtuma yinaaéma
 umákaraae.

máqtemma otaa-qtátááqá tarôq éta íma móra-nako
 íráqô-qtataaqa tarôq kéíye.

árainma kímora-naqa íma máíye.

13 yeráwáqtí yimóyarokoma agaro umáguraimma waayúka utái-máíkáá kéitata yimáábírake waéqma kaaqaari-aímmá téta yóyauq-ananaakake puí-áímmá iraakabayaakóní waátâikaan-aimma kéte.

14 yeqtí yóyaukaqa íma ikaa-q-áímmá ógiqma wáíye.

15 waayúkama yíkamma puí-yátááqtábá oyaaq kéoe.

16 aati-aatimá yawití-wáátí kéeta yeqtábábóata waayúka yimuqá máráníq íkeoe.

17 kaayoné-ámmá íma waréta

18 Áánûqtuqtaba yáaqa íkeigaitata íma kéitaae.”

téna Áánûqtuni aúba-wannaabi mirá kétiye.

19 ááqibo ketáá kétaunatae. ámáan-aikoma téna máqte-kayukayataba ámáan-aikoni aménáápáqá máqe-uraae. miraráá umá óq-yoyauqa aúyakaitata máqte-kayukama Ítiráaeo-wayukagaraq Yéqtaeowayukagaraq Áánûqtuni yainái-yátáápí máqe-uraae.

20 móra-nakoma ámáan-aimma kéitaitana katekonáqá Áánûqtun-aurakaq kanaaráq ímanibo ámáan-aikoma paá máqtemma ketáái kúmiq-yataaqtabama kétiraatiqtaae.

maamin-ákáq móra-nakoma yayamá kateko umá mániye.

21 íbêqa ámáan-aikoni-kanaama yátamakitana Áánûqtuni kateko-yátááqá abarokáq uráíye. maami-kátékó-yátááqá miráuma wáíye. 22 Ítu Káríqtoqtaba itáíq-itaiq umá yabi-í-yátáaré. máqtemma Ítiráaeo-wayukagaraq óq-wayukagaraq wekáq yirummá améta Áánûqtuni kateko-yátááqá mamé kanaaráq mayánoe. naayóbáqá Áánûqtuni

ámáan-aikogaraq amuné-wáyúkágáráq mimórá-
 áí tirááe. Ítiráaeo-wayukagaraq óq-wayukagaraq
 máqtemma kúmiq-yataariq uráápoata mimórá-
 yáináí-wátáámá tirááe. ²³ máqte-kayukama kúmiq-
 yataariq uráápoata máqtemma Áánûqtuni tágama-
 yataaqtaba aqtórârîq umá mááe. ²⁴ ááqibo Ítu
 Káríqtoma mamá paá umáyikaniye. Áánuqtuni
 íráqô-qtataakoma paá yímikaiye. ²⁵ Áánûqtu Ítumma
 paá yímikaiye. ánibo Ítuma pukáipoana wení
 naægómá máqtemma yirummá ámekaa-kayukati
 kúmiq-yataakoni yigaemá mamá paábaq yuwániye.
 wenáanikoma paá yiména waayúkaraq katekoîq
 ínôqtabama Áánûqtu yiráátiraiye. naayóbáqá
 táigani kúmiq-yataaqtaba Áánûqtu íma yainéna
 táigoma íyimikaimibo ²⁶ íbêqa waayúkaraq katekoîq
 ínôqtabama kényiraatiye. waayúkama máqtemma
 Ítukaq yirummá ámê-kayukama wé mamá kateko-
 wáyúkámá káuqyikaiye.

²⁷ ámáan-aimma waráinaiyataba aúma mamá
 uí-yátááqá paá íniye. arummá ámínayaba kateko-
 yátááqá uíniye. ²⁸ miráuma kéitaunatae. ámáan-
 aikakema waayúkama kateko umá íma kanaaráq
 mánomanibo yirummá Ítumma améta kateko
 umá mánoe. ²⁹ Áánûqtu Ítiráaeo-wayukama paá
 yenamáa yeqtí Áánûqtuwaq máiyo? Yéqtae-
 wayukati Áánûqtugaraq máiyo? owé. máiye.
³⁰ Áánûqtu wenamáa mimóráe. Ítiráaeo-wayukama
 yirummá amíyaqtabama Áánûqtu katekoîq
 umáyikaniye. móraiq umá Yéqtae-
 wayukama yirummá amíyaqtabama katekoîq
 umáyikaniye.

31 áamáan-aimma paábaq ketáá yuwánátae kétéyo? aaqáo. áraimma ímiye. tirummá amétaaboqtaa áamáan-aimma ketáái kúmiq-yataaqa kényiraateqtaa waránátae.

4

Áánûqtu Áabaraaqtaba “kateko-naré” tiráiyie.

¹ miráínataa ketítaubikotaama Áabaraama weqtábámá nóineq tenúnataabiyo? ² máqte-qtataariq oi-qtátááqtábá kateko-náqá íma aúrákaraipoana aúma mamé kanaaráq íuwiniye. ³ Áánûqtuni aúba-wannaabi kétéye: “Áabaraama Áánûqtukaq arummá aména aúyánápí itáíq-itaiq umá yabíkáiipoana Áánûqtun-aurakaq kateko-náqá máqe-uráiyie.” téna kétéye. ⁴ móra-nakoma wení mayairáqtábá ápêqa matáibo íma paá ámikaiye. ⁵ ááqibo káqo-nakoma wení mayairákéqtábámá ímibo paá itáíq-itaiq umá yabi-í-yátááqtábámá Áánûqtuma kateko-náqá pááq umákaraiye. mirá kéumayikaiye. ⁶ minnáyaba Ítiráaeo anó-naqa Tébiti naayóbáqá téna áraimma tiráine. móra-nakoma Áánûqtun-aurakaq katekon-náqá maénama wení mayaiyábámá íbáqyuwena ôriq umá amuqá min-nákómá marániye. ókaraq Tébiti miráuma Áánûqtun-aubabi íbí tiráine:

⁷ “maa-káyúkámá yeqtí otaa-qtátááqá Áánûqtu mamá paábaq yuwéna awikáqtukaitata yeqtí kúmiq-yataaqa Áánûqtu mamá yawíkágutaitata yimuqá ôriq umá kémaraae.

⁸ móra-nakoma kúmiq-yataaqtabama uyátárai-nakoma wenáúbiq íma kémaraitena abo min-nákómá amuqá ôriq umá kémaraiye!”

Tébiti mirá téna ibí tiráine. ⁹ maami amuq-yatááqá paá Ítiráaeo-wayukama yúma káraa-kayukabimma yenamáa yeráwápínáq wáiyó? káqo-yuma yemá náayuti yúwaq íma kárataanabiyo? Áánûqtuni aúba-wannaabi mirá téna kétéye tiráunaiq umátaa ketáá kéitaunatae. Áabaraama Áánûqtukaq arummá aména itáíq-itaiq umá yabíkáiipoana Áánûqtun-aurakaq kateko-náqá máqe-uraiye. ¹⁰ aanibo nói-kanaabinaq Áabaraama kateko-náqá Áánûqtun-aurakaq máqe-uraiyo? áqnáabaq aúma káratai anaaékarabiyo? áqnáabaq aúma íkaratai-kanaama wáqe-uraiye. ¹¹ aúma káratin-abuma matáimma wení itáíq-itaiq umá yabi-í-yátáákóní awaaméqá aúma íkaratai-kanaaraq wáqe-uraimma maami-kátékó-yátááqá áqnáabaq Áánûqtukaq itáíq-itaiq umá yabíkáiipoana matáiyé. miráipoana Áabaraama máqte-kayukayaba Áánûqtuma yirummá aména yúma íkarataa-kayukayaba yiiboáráá-náqá aúkáiye. yeráwáqá wekáá umá Áánûqtukaq itáíq-itaiq umá yabíkéta kateko-yátááqá kanaaráq mayánéta wenáráaqa aúkáae. ¹² mimóráíq umá yúma kárataa-kayukama yeqtibomá máimanibo miráuma íma yúma kárataae. Áabaraani áaimma áqnáabaq aúma kará-ááímmá wáqe-uraitana yeráwáqá itáíq-itaiq umá mórai q umá yabíkáiipoata yeqtibó máiyé.

Áánûqtu yímikain-aimma itáíq-itaiq umá yabi-í-wáyúká mayánoe.

¹³ Áánûtuma Áabaraamma “wenáráabitigaraq máqte-marukaq yiménúne.” téna timá akoqnáá umákaine. ámáan-aimma wáraiqtataboana Áánûqtu

minná yímikain-aimma ítiraimibo Áabaraama itáíq-itaiq umá yabi-í-yátááqtábábóana weqatábá “kateko-naré” téna Áánûqtu mirá-tiraiye. ¹⁴ mirá-uraiye. ámáan-aimma kéwaraa-kayukama Áánûqtuma yímikain-aimma kanaaráq mayétama ketáái itáíq-itaiq umá yabi-í-yátáákáráq Áánûqtuma yímikain-aikaraq pááq ínana ketáái yabi-í-yátááqá yayamá paátataakaa íniye. ¹⁵ ámáan-aimma Áánûqtuni áyámma mamé kumínibo ámáan-aimma íma wáinana waayúkama ima kanaaráq aratíyanama Áánûqtuma ááyamma umákanoe. ¹⁶ Áánûqtuma yímikain-aimma wenáaimma itáíq-itaiq umá yabi-í-yátááqá wáiyé. miráipoana Áabaraan-araabitiraq mi yímikain-aimma Áánûqtu wenamáakoni iráqô-qtataapike kanaaráq paá yímiqtukaiye. itáíq-itaiq umá yabi-í-yátáákáráq Áabarakaa-kayukama ámáan-aimma kéwaraa-kayukagaraq itáíq-itaiq umá yabíkáa-kayukagaraq Áánûqtuma yímikain-aimma mayánoe. miráuma máqte-qtataaqa Áánûqtuqtaba yabíkái-qtataaqa Áabaraama yetiboé. ¹⁷ mirá téna Áánûqtuni agamatá-kánnáábí kétéye: “netuqyaa-márúpáq táígani-kayukati yiboámá káurakaune.” téna kétéye. Áabaraama wení itáíq-itaiq umá yabi-í-yátááqtábábóana ketibotáámá Áánûqtun-aurakaq máiyé. mimórá-Áánúqtú pukái-qtataaqa mamá itó-uma paá kéumayikaitana íma abarokáq urái-qtataaqtaba tiráimma pááq kéoe. ¹⁸ Áánûqtuni íráqô-qtataaqtaba Áabaraama awé únnataama íma pááq owáníq kéiyé. min-íráqô-qtátááqtábá awé únnátaama arummá aména anaaékaq taígani-

marupake-kayukati yiboámá pááq uráiyē. minnáma Áánûqtuni wanaagó kētiye: “epíkē-ánnámá taígani pááq yínoe.” téna kētiye. ¹⁹ Áabaraama waaqókáq tiyááka-wayukati ááyayaa-kanaama (100 karitimaatiraq) máqe-uraitana wenaúgoma pukáinakaa uráitana ítaraiye. ánákoma Térain-augogaraq móraiq uráimanibo Áabaraama itáiq-itaiq umá yabi-í-yátááqá aboámá auránîqtaba yáqtoqma akoqnáá uráiyē. ²⁰ wení yabi-í-yátááqá íma yukáimanibo Áánûqtuma ámikain-aimma íaratena paá awé uráiyē. yabi-í-yátááqá arunóbáqá ógiqma akoqnáá uráitana Áánûqtukaq “tíkáiye” tiráiyē. ²¹ Áánûqtu nóinabi timá akoqnáá uráimma kanaaráq miráitana Áabaraama ítama ánataqtukaiye. ²² miráipoana Áabaraama wení itáiq-itaiq umá yabi-í-yátááqnápó Áánûqtun-aurakaq kateko umá máqe-uraiye. ²³⁻²⁴ mi-kátáámá “Áánûqtun-aurakaq kateko umá” wenamá weqtábá ítiraiye. wemá Ítuma pukáipike itó-umakarai-nakoma wekáq tirummá kámunanaboanataa keqtááyábágáráqtábá itáiyē. ketáámá Áánûqtukaq tirummá améqtaama Áánûqtun-aurakaq kateko umá mánunatae. ²⁵ ketáái kúmiq-yataaqtaba Ítumma ikámôwana pukáiyē. ketáa mamá katekoîq kéumatikaipoanataa pukáipike itó-umakaraiye.

5

Áánûqtun-aurakaq kateko-wáyúkámá mánoe.

¹ Áánûqtu mirá-tiraimma ítáíq-itaiq umá yabíqma kateko umá máunanataa kaayoné-yátááqá Áánûqtugaraq ketáái uyátárai-nakoma Ítu Káríqtoq tirummá améqtaa matáunatae. ² Áánûqtuni íráqô-qtataapi Ítu Káríqto ketáámá tiwíqmenataa uráíye. mipí ketáái ítáíq-itaiq umá yabi-í-yátáákáráq máeqtaa timuqá kémarauatae. íráqô-qtataaqtaba awé kéeta Áánûqtuni tágama-yataaqa yainánúnatae. ³ ketáá ítama ummaa kéyetaamanibo timuqá kémarauatae. miráipoana ketáá kéitaunatae. ketáái akoqnáá umá yáqtorai-yataaqa ummaa-yátáákón anaaé yíniye. ⁴ Áánûqtuni akaí-yátááqá ketáái akoqnáá umá yáqtorai-yataakon anaaé yínataama Áánûqtuni akaí-yátááqá ketáá kémayetaa Áánûqtuni tágama-yataaqa yainánúnayataba awé ónúnatae. ⁵ mi-qtátááqá awé éta ítama táíq íkeunatae. miráinana Áánûqtuma wení akaí-yátááqá ketirupiqtáá ayáutikainaqtaa Áánûqtun Aágoma tirunóbáqá timínénataa makáíye. ⁶ mi kenamááríq tíwáqnaa í-yátááqtábátáá kanaaráq íuraunataamanibo kúmiq-wayukayaba Ítu Káríqto wemá pukái-tupaama pááq uráíye. ⁷ móra-nakoma kateko-nákóqtábá puyéna áwáqnaa íyábá ummaa ôriq umá kéyaiye. yaímma-taoqa móra-nakoma kateko-náqtábá áwáqnaa ínena puínimanibo ⁸ Ítu Káríqto kúmiq-wayukataa tíwáqnaa ínena keqtááyátábá pukáíye. keqtááyábá Áánûqtuni akaí-yátááqá anóniq umá tiráátiraiqtae. ⁹ pukáipoana ketáá mamá katekoíq kéumatikaipoanataa Áánûqtuni áyámma íni-waigoni

anónnáma uyátá-maqma keqtaá tiyuwaínaqtaa paá mánunatae. ¹⁰ naayóbáqá Áánûqtuni namuro-wáyúkámá máqe-uraunataamanibo íbêqa katekoîq kéumatikaimma wenáanikoma pukáitaqtaa wení aanábótáá pááq umá máunatae. katekoîq kéumatikaimma wenáanikoma paá máena keqtaá tiwirániye. ¹¹ ááqibo íma ánataguraiye. minná Áánûqtuqtaba Ítu Káríqtoma ínîqtababoana oyaaq-yátáápí kémaunanataa Áánûqtu wení aanábómá aúqtíkaraiqtaae.

Áátaayaa Ítu Káríqtoqtaba

¹² kímora-nakoma kúmiq-yataaqa maa-márábí mamé uráitana maami-kúmíq-yátáápike puí-yátááqá mamá pááq uráiyé. minnáyababoana puí-yátááqá máqte-kayukaraq iráiyé. miráuma máqtemma kúmiq-yataariq uráapoana máqte-kayukama anónuqma kégeta kúpuyoe. ¹³ ámáan-aimma íyimikai-kanaaraqa kúmiq-yataaqa wáqe-uráiyé. ááqibo mi-kánááráqá ámáan-aimma íma wáqe-uraitana móra-naqa ámáan-aikaq íma yáíkaiye. ¹⁴ ááqaanibo Áátaama wení kanaaráké Móteti kanaarq itáimma máqte-kayukama puí-yátáákóní akoqnáabi máqe-uráae. Áátaani kúmiq-yataakaa íuraa-kayukagaraq máqtemma puí-yátáákóní akoqnáabi máqe-uráae. Áánûqtu mirá-uwo ítirai-qtataariq umá Áátaama kúmiq-yataariq uráiyé.

Áátaama anaaékaq Ítuma yíni-waigoni amakáá umá máqe-uráiyé. ááqibo yenákámá mórai qúraaye. ¹⁵ Áánûqtuma paá yímikai-qtataaqa túmitaama Áátaani kúmiq-yataakaa íuraaye. áraine. Áátaani

kúmiq-yataaqtababoata taígani-kayukama pukááe. Áánûqtuma wenamáakoni íráqô-qtataaqa uyátá-maqma anóniq uráitana wemá paá yímikai-qtataaqa taígani-kayukaraq Ítu Káríqtoma wenamáakoni íráqô-qtataanapo uyátá-maqma mirá-uraiye. ¹⁶ miráuma íráqô-qtataaqa Áánûqtuma tímîqtaama móra-nakoni kúmiq-yataaqa móraiq íuraaye. móra-nakoni kúmiq-yataakon anaaéma yaináí-kánááráqá yawááq-i-yataaqa paá wániye. ááqibo Áánûqtuma yímî-qtataaqa taígani-kumiq-yataakon anaaéma yaináí-kánááráqá yawááq-i-yataaqa íma wániye. ¹⁷ áraíne. móra-nakoma kúmiq-yataariq uráipoata máqte-kayukama puínoe. ááqibo káqo-nakoma Ítu Káríqtoma áraimma uyátá-maqma anó-qtataariq uráíye. máqte-kayukama Áánûqtuma wenamáakoni íráqô-qtataaqa ôriq umá timínaqtaa kateko-yátáákáráq timínaqtaa mayéqtaama mi-káyúkámá Ítu Káríqtoma nôrabi umátíkaraiqtaboana akoqnáá-nakaa umá paá mánoe.

¹⁸ áánibo kímora kúmiq-yataakoma máqte-kayukama yawááq-uraimanibo kímora kateko-yátáákómá máqte-kayukama paá umáyikena matúq-matuq umá mái-yataaqa kényimiye. ¹⁹ kímora-nakoma Áátaama Áánûqtuni watáama ítarena ímirauraiipoana netuqyaammá kúmiq-wayukama pááq urááe. móraiq umá kímora-nakoma Ítuma Áánûqtuni watáama ítaraipoata netuqyaammá kateko-wáyúkámá auránoe.

²⁰ ámáan-aikaraq netuqyaa-kánáámá kúmiq-yataariq umá anómma pááq urááe. ááqibo kúmiq-yataariq umá anómma pááq uráawana

Áánûqtuma wenamáakoni íráqô-qtataaqa uyátá-maqma anómma pááq uráiyē. ²¹ mirá-uraiyē. kúmiq-yataakon akoqnááma puí-yátááqá mamé iráimanibo Áánûqtuma wenamáakoni íráqô-qtataakon akoqnááma kateko-yátááqá mamé iráitana matúq-matuq umá mái-yataakaq keqtáámá uyátárai-nakoma Ítu Káríqto kėtiwiraiqtaae.

6

Ítu Káríqtoqaq arummá aména paá mái-yataariq íniye.

¹ miráuma nóinae téqtaa kétunataabiyo? Áánûqtuma wenamáakoni íráqô-qtataaqa anómma pááq ínipoata kúmiq-yataakoni akoqnáábinaq mánunataabiyo? mirá tenúnataabiyo? ² miráimanibo ímiye. kúmiq-yataaqtaba pukuráunatae. miráipoana kúmiq-yataakoni akoqnáábinaq tikáinaiq umátaa ketáá mánuno? ímiye. ³ ááqibo minnáma kéitaunatae. ketáá nommá pékaana-wayukataama yagaroqtamá Ítu Káríqtoni puí-yátáápí nommá peránátae. ⁴ miráuma nommá peréqtaa waayúka utái-máíqnóbáq maranóbáq peréqtaa wení puí-yátááqá miraráá onanátaá miráuma tirupí yaímma mórabi pukáunatae. miráumaqtuweqtaa Ítu Káríqto keqtááyábá pukaípíke wenaboání tágama-akoqnaanapo akoqnáá umá itó-umakaraitaqtaa móraiq umá aúemma mái-yataaqa ketáá mayánátae.

paá matúq-matuq umá Ítugaraqtaa mánunatae.

⁵ wegáráq-kegaraqtaa yayamá móraiq éqtaama pukáinikaa umá tirupí puyéqtaa itó-umakarainikaa

umá tirupi itó-unatae. ⁶ ókaraq áraimma kéitaunatae. ketáái naayón-ááímmá Ítu Káríqtogaraq yagaroqtamá kaapaq-yátáq pukuráunatae. miráumaraa ketáái naayón-ááímmá yawítíqtukaiye téqtaa kúmiq-yataakoni kaqtó-wayukama íbêqa íma máunatae. ⁷ aónaaro. kébuyenama móra-naqa kúmiq-yataakoni akoqnáábike paá kéumakaiye. ⁸ Ítu Káríqtogaraq tirupi kébuyeqtaama áraimma kéitaunatae ‘wetê paá mánune’ téqtaa ⁹ áraimma ketáá kéitaunatae. Ítu Káríqto pukáipike itó-uraimma ókaraq ípuiniye. puí-yátáákóní akoqnáágoma wemmá íuyata-maqma wáíye. ¹⁰ marabí kímora-taoqa kúmiq-yataaqtaba pukáimanibo íbêqa wení paá máí-yataaqa Áánûqtukaq kúmiq-yataapike nékaq kémaiye. ¹¹ keráwáqá miráumaraa kúmiq-yataakaq pukáíniq umá kúmiq-yataapike nékaq maéraq Ítu Káríqto wegáráq keráwákáráq yagaroqtamá itéraq ítama arútáaro. ¹² tirunóbáqá kebó-yátáákóní akoqnáágoma íma yabi íno. túnobaqa tikáina-yataaqa íwaraaro! ¹³ otaa-qtátáákóqtábámá keráwáqtí tí-tiyaakaraq túranaa tóyaukaraq íma mamá pááq íno. ááqaanibo pukáápíke itó-onikaa umá nôrabi íya-qtataaqa Áánûqtuqtaba mirá-umakaaro. kateko-yátááríq oí-yátááqtábá keráwáqá máqtemma kenamááríq Áánûqtukaq áméro. ¹⁴ kúmiq-yataakoni akoqnáábi keráwáqá íma mánomanibo Áánûqtuma wenamáakoni akoqnáábi máero. Ítíráeowayukati ámáan-ai-kanaaraq ímáamanibo Áánûqtu wenamáakoni íráqô-kanaaraq mááe.

kateko-yátáákóní akoqnáábi kaqtó-wayukama

mánatae.

¹⁵ abô Ítíráaeo-wayukati ámáan-aimma ketáá íma kéwaraunaboanataa Áánûqtuma wenamáakoni Íráqô-qtataapi maéqtaa kúmiq-yataariq onúnataabiyo? ímiye. ¹⁶ árainma íyaq kéitao? keráwáqá kaqtó kéeq “wenanaae kéwaraunatae” téqa móra-tuyanakaq maréq wení kaqtó-wayukama mánoe. kúmiq-yataakoni kaqtó-wayukama máeqa puí-yátáákó kétiwiraiye. aammá itaí-yátáákóní kaqtó-wayukama máawana kateko-yátáákó kétiwiraiye. ¹⁷ naayóbáqá kúmiq-yataakoni kaqtó-wayukama máqe-uraamanibo íbêqa árai-qtataakoma itareta yirummá amíqtuketa kéwaraae. minnáyaba Áánûqtukaq kemá “tíkáiye” kétune. ¹⁸ kúmiq-yataapike paá umáyíkaraimanibo kateko-yátáákóní kaqtó-wayukama yayaráae. ¹⁹ waayúkati yúyánámmá kéwareq kétune. naayóbáqá kebó-yátáákáq ókaraq-okaraq otaammá kuí-yátáákáq ketúgoma ámikaaniq umá miráuma íbêqa katekoíq umá kaqtó-yataakaraq túgoma améqa keráwáqá Áánûqtuqtaba aokariq umá máero.

²⁰ kúmiq-yataakoni kaqtó-wayukama máqe-ureta kateko-yátááqtábá itaraae. ²¹ aanibo mi-qtátááriq ónna-yataaqtaba íbêqa agae kéiye. Íráqô-qtataaqa mipiké mataánô? mi-qtátáákómá aqtóráriq ínata puínoe. ²² áaqibo íbêqa kúmiq-yataapike paá umátikaitaq Áánûqtuni kaqtó-wayukama máae. minnágon anónnáma keráwáqtí mái-yataaqa Áánûqtukaq paá wáinana min-áqtóráqá matúq-matuq umá paá mái-yataaqa wániye. ²³ kúmiq-yataakoni anónnáma timínîmma puí-yátááaré. áaqibo Áánûqtu paá yími-qtataaqa matúq-matuq umá paá

mái-yataaqa ketáái uyátárai-nakoma Ítu Káríqtote wáíye.

7

aaraukátí watáae.

¹ ketúnabaro, ámán-aikoma arupú umá kéitaapoana kemá ténááq únna-aimma ítama kánataae. mi táoqa wemó puíni-tupaama waabámmá ámán-aimma waráinoe. ² ámán-aikaq aaragómá awaikómá paá máinanagaraq wenanaae waráino. ááqibo puínanama aaragómá ámán-aikake awaikóní anaae waráiyábá téna paá umákaniye. ³ mirá-uraiye. wenawaikóma paá máinanagaraq káqon-naqa mayáinama kumari-ínnímí mániye. ááqibo awaikómá puínanama ámán-aiko paá umákaniye kétiye. puínanama káqon-naqa kanaaráq mayániye. ⁴ ketúnabaro, keráwáqtábámá miráumaraa wáíye. Ítu Káríqton-auma máápoaq ámán-aimma keráwáqtábá pukuráíye. íbêqa keráwáqá ámán-aikonna íma máawana káqon-awaiqa kanaaráq mayáyanama min-náqá pukáipike itó-uraimma wennámá mááe.

wennámá ketáá máunaboqtaa Áánûqtukaq kátobaunatae. ⁵ ketúgoni akaí-yátááqá waréqtaama ámán-aiqtaboana ketáái kebó-yátáákómá pááq uráíye. kúmiq-yataaqa túbiqtaa wáqe-uraitanaboana puí-yátááqá mamá pááq uráíye. ⁶ ááqibo áqnáabaqa ámán-aiqtabama ánná-wayukaraa umá máqe-uraawana íbêqa ketáámá ámán-aipike ayúqtíkaraiqtae. naayón-ámáán-áímmá agamatán-ámáán-áíkáqá íma kaqtó kéunataamanibo aúgen-api Áánûqtun Aágogaraq kaqtó kéunatae.

ámán-aikaraq kúmiq-yataakaraq

7 minnýaba nóinae tenúnataabiyo? áamáan-aimma táí-yataaqa wáiyó? aaqáo. ááqibo áamáan-aikoma kúmiq yataakon áaimma ítiraatinaqa íaonanune. áamáan-aikoma ímo téna “káqo-wannayaba egaamá íao!” tínaqa kemá egaa-áiyábá íma itánúne. 8 ááqibo maami-kátáámá kéitaunanama egaa-í-yátááqá túyánánóbáq yabékaiye. áamáan-aimmá íma wáikaqa kúmiq-yataaqa íma pááq kéiyé. 9 áamáan-aimma íma ítaraunaraq kemá paá máune. ááqibo áamá-kataama kéiteqa kúmiq-yataaqa kepí abarokáq pááq éna tiráátiraitaq 10 kemá tirúnóbáqá pukáune. mi-kátáámá áamáan-aipike máí-yataaqa mamá abarokáq íuraimanibo kepí puí-yátáákóní aammá mamá pááq uráiyé. 11 miráitana kúmiq-yataakoma kemmá makaténa áamáan-aimma yéna kúmiq-yataaqa puí-ápi matíkaraiye.

12 áamáan-aimma mi-kátáámá áamáan-aipikekaraq aokaq-yátááqá arupú umá íráqô-qtataare. 13 íráqô-qtataakoma tíkamitaraq tirunóbáqá pukáúnô? áaimma ímiye. íráqô-qtataaqnapo kúmiq-yataakoni áaikoma tíkamita tirunóbáqá pukáune. miráuma kúmiq-yataakon áaimma abarokáq uráimma tiráátiraiye. táwî-yataaqiye. maami íráqô-kataama áamáan-aipike mamá puí-yátááqá pááq ínena kéiyé. miráitana kúmiq-yataakon áaimma abarokáq kítiraatimma anómma táwî-yataare.

waabá-káyúkátí kaayaq-ááímmá wáiyé.

14 ítáaro. áamáan-aimma Áánûqtunopake aágotabae. ááqibo kemá marabín-nákómá paá máune. kúmiq-yataakon áaikoni kaqtó-naqa máqe-uraune.

15 mayáuna-waigoni áaimma íma ítaraune. tíkáina-yataariq ónááqa íma mirá kéunamanibo ímo tíkái-qtataariq paá kéune. 16 kemá mi-qtatááriq únna-waigon áaimma íketikaitaq miráunai-yataakoqtaba kemá kétune: “ámáan-aimma arupú-aine.” téq kétune. 17 miráimanibo maami ítíkái-qtataaqa kenamáa ímira-keunamanibo kúmiq-yataakoma kepí wáina wé mirá kéiye. 18 minná kéitaune. kemá marabín-nákómá íráqô-qtataaqa kepí íma wáiyé. íráqô-qtataariq íyábá kétikaimanibo íma kanaaráq mirá kéune. 19 íráqô-qtataaqa tíkáiniq ónáae túnna-yataaqa ímira-keunamanibo táigo-qtataaqa ítíkáiniq ónáae túnna-yataaqa paá mirá kéune. 20 táigo-qtataaqa ítíkáiniq ónáae túnna-yataaqa paá mirá kéunama kenamáa ímira-keunamanibo paá kúmiq-yataakoma kepímmí wáina mirá kéiye.

21 miraráá umá wáiyé. íráqô-qtataakoma tíkáiniq ónáae túnnamanibo táigo-qtataakoma kekáq wáiyé. 22 ketúnobaqa Áánûqtuni ámáan-aiqtaba ôriq umá kétikaiye. 23-24 Áánûqtuni ámáan-aimma yúyánápí wáitana kétikaimanibo ketúgoni kágon-aaimma wáitana Áánûqtuni ámáan-aikote ááíqa kéoye. áaimma ketúnobaqa wáimanibo kúmiq-yataakoni áaimma wáitana kemá wení kaqtó-naqa mamá káutikaiye. abô tirunô túyánákó awígioq kéiyé. tirunóbáqá kúmiq-yataakon áaimma pui-yátáápí tiwíqme kéuwimanibo náawa maamin-ááíq-yátáápiké tirunóbáqá mamá paá umátikaniyo? 25 Áánûqtukaq “tíkáiyé” kétune Ítu Káriqtoma ketáái uyátárai-nakoma wemá mamá paá umátikaniye. miráumaraa wáiyé. kemá Áánûqtuni ámáan-aimma paá ketúyánánápó kanaaráq miráuma

waráunamanibo ketúgoma kúmiq-yataakoni áaimma paá kéwaraiye.

8

kúmiq-yataapike atóbatikenataa aúgen-aagoma Ítu Káríqto timínîqtaae.

¹ Ítu Káríqtote yagaroqtamá máena-wayukayaba yawááq-umayikai-yataakoni ápêqa íma wániye. ² nôraq inábiyo? aúgen-aagonapo kúmiq-yataakon áaipike puí-yátáápí tíwíqme kéuitana Ítu Káríqto yemmá paá umáyíkaraiye. Aágoma paá máiaagoma Ítu Káríqtopi máena umáyíkaraiye. ³ kúmiq-yataaqa ketáái túnobaqa Áánûqtu yawááq-uraiye. miráipoana wenáanikoma ketáái túrakaraq timákaraimma arunóbáqá kúmiq-yataakoni áaimma urái-naqa keqtááráá-náqá timákaraiye. miráitana kúmiq-yataakoma maqtuwáíkáae téna timákaraiye. naayón-ámáán-áikó kanaaráq ímaqtukaibo Áánûqtu maqtukáíye. waayúkati áaimma aqnúnîq uráápoana ámáan-aikoma yawéqma kárayikaiye. ⁴ ámáan-aikoni mirá-maara í-yátááqá mûtûq miráuma ánataniqtaba keqtáábí Áánûqtu wenáanikoma timákaraiye. keqtáábí íma ketúraqtaa wakáábo Áánûqtuni Aágoma wakááwana ámáan-aikoni mirá-maara í-yátááqá miráráá umá wenáanima keqtáábí mirá-uraiye. ⁵ mi-káyúkámá yúgoma timá yíminiq kéeta yetúgoni akai-yátááqá yeqtí yúyanámmá kéyaqtoraiye. ááqibo mi-káyúkámá Áánûqtuni Aágoma timá yíminiq kéeta Aágon-aaikoma yeqtí yúyanámmá kéyaqtoraiye. ⁶ tógoma ákáinaiq umá túyanámmá kéwaraiyana anaaékaq puí-yátááqá

paáq íniye. ááqibo Áánûqtuni Aágoma ákáinaiq umá kéwaraiyana matúq-matuq umá paá máiyataakaraq kaayoné-yátáákógáráq paáq íyóye. ⁷ morá-nakoma aúgoma ákáiniq umá aúyánámmá kéwaraitana Áánûqtuma webó kágayakaiye. wemá Áánûqtuni áama íkéwarainanama maamin-áímmá árainma kanaaráq íma warániye. ⁸ mi-káyúkámá yetúgon áaimma kéwaretama Áánûqtuma íma yimuqá kanaaráq marakánoe.

⁹ keráwáqá Áánûqtuni Aágoma tirunóbáqá paá máinaqa túgon áaimma kéwareqa íma mánobo Aágoma kétima-timitaq mááe. náawabi min-Áágómá Ítu Káríqtopi wáiniq umá wepímmá íma máinaqa Ítu Káríqtonna íma máiyé. ¹⁰ ááqibo keráwáqá Ítu Káríqto keráwápí paá máinaqa Áánûqtun-aurakaq kateko umá mánoe. árainma kúmiq-yataakoma tirunóbáqá ikámma képutana Aágoma keráwápí paá máiyataaqa kétimiye. ¹¹ Áánûqtuni Aágoma Ítumma pukáipike mamá atóbamakaiye. miraráá umá Áánûqtuni Aágoma keráwápí mánipoana maamin-Áánápó keráwápímmá ketúgoma paá máiyataaqa timíniye. Áánûqtuni Aágoma mamá wení iyápó-annae kéumatikaiqtae. ¹² miráuma ketúnabaro, ketáái anónnáma wáimma túgon áaimma warái-yátááqá íma wáiyé. ¹³ túgon áaimma kéwaretama képuýomanibo Aánapo ketúgon áaimma warái-yátááqá ánatama paá mánoe. ¹⁴ maa-káyúkámá Áánûqtuni Aágoma tíwíqme wí-naqa Áánûqtuni áanimaqa mánoe. ¹⁵ móra paá-mayai kaqtó-nakoni aágoma mamá áaqa

ikatíniye. miraráá umá Áánûqtuni Aágoma keráwápímmá íma máíye. Áánûqtun Aágogaraqa wenáanimaqaqá mááe. Aágoma mamá wenáanimaqaqá káutikaitaqtaa ááyeqtaa: “apáo, ketiboó!” téqtaa kétunatae. ¹⁶ Áánûqtuni Aágogaraq ketáái aágogaraq yagaroqtamá kéteye. Áánûqtun-araabitima máunatae. ¹⁷ wenáraabititaa máunaboanataa wemá waaroqá timátikainaqtaa wenáama wení áráabitiyaba wáipoaqtaa mayánúnatae. máqte-qtataaqa “Ítunnae” téna makái-qtataaqa Ítugaraq yagaroqtamá ketáái minnáe. mórabi Ítuni aú-aiqa urái-qtataaqa yaímma mayéqtaa Ítuni tágama-yataaqa yainánúnatae.

anaaeékaq tágama-yataaqa wániye.

¹⁸ túyámámmá kéitaune. tú-tiqtabaqtaa íbêqa kéunataamanibo anaaékaqa keqtaábímmá Áánûqtuni anómma tágama-yataaqa pááq ínipoana ketáái tú-tiqa mikáq pááqya-qtataakaa umáginiye. ¹⁹ maami-qtatááqá Áánûqtu tarôq umákai-qtataakoma Áánûqtu wenáanimaqaqá abarokáq yiráátiniq-kanaayaba awé kéoe. ²⁰ máqte-qtataaqa Áánûqtu tarôq umákai-qtataakoma yigaé íkéetamanibo Áánûqtu yawááq-uraiye. ááqibo anómma íraqô-qtataaqa kumínîqtaba minná awé kéoe. ²¹ máqte-qtataaqa Áánûqtuma tarôq umákai-qtataakoma móragaraq íarowaq nániye. Áánûqtuni áráabititi anómma umáyikaiya-taoqa pááq ínata mórabike máqtemma tarôq umákai-qtataakoma yaímma mayánoe. ²² ketáá kéitaunatae. máqtemma tarôq umákai-qtataakoma karagíkaráq yumá aaragómá

iyápó akánéna iníkáá umá karagiqyá kéoe. ²³ tarôq umákai-qtataakoma yenamáa ímiye. ketáámá Áánûqtuni Aágogaraq Áánûqtu wení áqnáabaq-yataaqa tímikaitaqtaa karagiqyá kéyeqtaa awé kéunatae. Áánûqtu wenáraabiti mamá aúqtikenata abarokáq anómma paá umátikainaqtaa ketááráq mûtûq pááq umá ánataniye. ²⁴ kuminîqtabataa kéiteqtaa íráqô-qtataaqtaba awétáá uráunaboaqtaa ketáámá atóbaraunatae. awé únnai-yataaqa íkaonetaamanibo paá awé kéunatae. náawa awé urái-qtataaqa yayamá itanawáq kanaaráq aónaniyo? máqte-kayukama kanaaráq íaonanoe. ²⁵ ááqibo íma káonauna-yataaqtabataa awé kéonanataa kuminîqtaba kéiteqtaa paá yaákama awé kéunatae.

²⁶ waabámmá aqnúnîq kéopoana Áánûqtuni Aágoma kuma tíwáqnaa íniqtaae. nunamummá-tí-yátááqá kanaaráq íkéitaunatae. miráipoana Áánûqtuni Aágoma watáama ketáá íkéitauna-yataaqtabataa nunamupí ítama káonatikaiqtaae. áyaqa kétémenataa keqtááyábá ayaqtaá-karagiqya kéyiye. ²⁷ Áánûqtu waabá-káyúkátí yáaimma káonena Aágoni aúyánámmá kéitaiye. Áánûqtuni aúyánákáq máena Aágoma Áánûqtuni waayúkayaba ítama káonamayikaiye.

²⁸ arútama ítáaro! Áánûqtuqtaba ôriq umá yíkái-kayukama máqte-qtataaqa yayamá íráqônîq umá abarokáq íniye. mi-káyúkámá wenôpaq yááyama kéyikaiye. ²⁹ naayóbáq máqte-kayukabike yiwíkaimiye. nôraq itana yiwíkainabiyo? miráinata yemá wenáanikoraa umá máiyana wenáanikoma áqnáabaq yiwaaómá mániye. ³⁰ miráitana mi-

káyúkámá Áánûqtu naayóbáqá aokaq yiwíkена anaaékaq yááyaraiye. yááyarena kateko-wáyúkámá aúqyikena wení tágama-yataaqa yeréwáqtê yáíkaaq uráiyе.

Áánûqtuni akaí-yátááqá Ítu Káríqtopi wáiyе.

³¹ mi-qtátááqtábá kéiteta ókaraq nóine kanaaráq tenúnataabiyo? ketáái min-áúkápáq Áánûqtu máena tíwâqnaa kéitanataama náayuwaq ketáái namuro-wáyúkámá kanaaráq máno? ³² wenamáárîq wenáanikoqtaba “ketáanine” téna íma yáqtokaimanibo keqtááyábáé téna tímikaiye. wenáanikoma tíminkaa umá máqte-qtataaqa ókaraq paá timínîqtaabiyo? ³³ Áánûqtuma yiwíkai-kayukama náawaq yúbi maráníyô? yeqtábá Áánûqtu wenamáárîq tiráiyе: “yigaé-yátááqá íma wáiyе.” mirá téna yáíkaiye. ³⁴ móra-nakoma yemma kanaaráq yawááq-umayikaniyo? Ítu Káríqto min-nákómá pukáimanibo paá máiyataaqa atóbamakaitana Áánûqtuni ayáánurapaq máiyе. mibáq wemá Áánûqtukaq kéitatikaiqtae. ³⁵ miráinana nóinaq Ítu Káríqtoni akaí-yátáápiké kanaaráq yáíkaaq umátikaniqtaabiyo? aweké kuí-yátááqá otaammá kuí-yátááqá yáama yaí-yátááqá ótakaq í áona-yataaqa unítíqa tí-yátááqá ááiqa í-yátááqá máqtemma Ítu Káríqtoni akaí-yátáápiké kanaaráq íma yáíkaaq umátikaniqtae. ³⁶ miráuma agamatán-áípí téna kéiyе: “máqte-tupaama keráwáqtábá ketáái puí-yátááqá waaqókáq kéiyе. tipí-típi ikámónikaa umá ketáa mórai q kéumatikaae.”

téna kétiye. ³⁷ minnáyataba Ítu Káríqtogaraq keqtaáyábá uyátá-maqma kákaiye. ³⁸ túyánápi akoqnaá umá kéitaune. Ítu Káríqtoni akaí-yátáápiké máqtemma ketáámá íma kanaaráq maqtuwániye. puí-yátáárabi paá mái-yataarabi kaqtó-wayukama Áánûqtuni márûpakenabi maa-márábiké anónarabi íbêqa paá wái-qtataarabi anaaékaq yíni-qtataarabi máqtemma akoqnaá-yataarabi ³⁹ yanaapáq-yátáárabi aménáápáq-yátáárabi tarôq uráiq-qtataarabi Áánûqtuni akaí-yátáákáráq ketáágáráq yenákátí aúkápimma máqte-qtataakoma matúq-matuq umá íma kanaaráq yainániye. maami akaí-yátááqá Áánûqtu tímikaiqtaama ketáái uyátárainakoma Ítu Káríqtokaq tímikaiqtaae.

9

Póro Ítiráeowayukama áyámma umáyíkaraiye.

¹ wataáama túnnama áraíne. kemá Ítu Káríqtonaboaq yaqaroqtamá kaaqaarí-áímmá íkétune. Áánûqtun-Aagoma ketúyánámmá awíkaitaq kaaqaari-áímmá íkétune. ² ketí wataáama miráuma wáíye. anómma tú-tiqa kéíye. ketí Ítiráeowayukayaba túyánákómá netuq kéíye. ³ aammá wáinaqa nunamupí ítama aónaanana kemá Ítu Káríqtonopake maqtuwáinaq waéqma miráinaqa ketí tîbâqawaama yíwáqnaa onata umáyíkaanata paá mánoe. ⁴ yemmá Áánûqtu yiwíkai-kayukama wenáanimaqa aúqyíkена wení táqama-yataaqa yaímma yímikaiye. wení anóna-anon-aimma yeráwáqtê téna ámáan-aimma yímikaiye. árain-akaq Áánûqtun-aama itéta wekáq nunamupí

kétee. akoqnáá umá árain-aimma yímitata matááe.
⁵ máqten-annabike títaubikoma anókoni yeqtí
 árábitie. Ítu Káríqto mimórá-ánnábiké iréna máqte-
 kayukaraq mú mikákáá anómma mákiye. matúq-
 matuq umá Áánûqtun-awíqa múte yauyónátae.
 miráuma paá waíno!

Áánûqtu wení aaraawaamá yiwíkaiye.

⁶ Áánûqtuma yímikain-aimma aúyokuraiye íkétune.
 máqtemma Ítíráaeo-wayukama Áánûqtuma yiwíkai-
 kayukama íma mááe. ⁷ móraiq umá Áabaran-annabike
 máqtemma Áánûqtun-araabiti íma mááe. Áánûqtu
 Áabaraamma timá ámikaiye: “Áítekin-annama
 yenamáa enáwíkarraq mánoe.” téna timá ámikaiye.
⁸ paá marákárain-iyapoma Áánûqtun-araabiti íma
 mááe. máqte-kayukama Áánûqtuni akoqnáá-arain-
 aikaq maqyíkaraimma Áánûqtun-araabitie. minná
⁹ Áánûqtuma yímikai-kataama mirá umá wáqe-
 uraiye: “móra-taoqa enôpaqa yenanamá Téraima
 áanikoma marakániye.” téna Áánûqtu Áabaraani
 ánáakoma timá ámikaiye.

¹⁰ óqa ímibo áre. Arébékani aapaatáraq-
 iyaporati yiboámá ketáái títaubikoma mimórá Áíteki
 Téraini áanikoma máqe-uraiye. ¹¹⁻¹² Áánûqtu mi-
 kááyáq-íyápóbiké wetábá ákáiimma móra awíkaiye.
 mayaiyábá íawikaibo paá wetábá ákáiimma awíkaiye.
 Arébékaamma Áánûqtu timá ámikaiye: “áqnáekoma
 anaaékoni kaqtó-naqa mániye.” téna Áánûqtu
 timá ámiqtuwaitana anaaékaq min-íyápórátámá

máqyíkáraiye. yenákámá táí-yataarabi íráqô-qtataariqa íuraayamanibo Áánûqtuma awíkai-waigoma paá ááyaraiye. ¹³ miráuma Áánûqtuma agamatán-áípi kėtiye: “Yáakoboqtaba kéticaibo Étaumma komá yumákaraune.” téna agamatán-áípi kėtiye.

¹⁴ nóinae tenúnataabiyo? Áánûqtu wení yainai-yátááqá kae kááeq uráiyô? ímiye. mirá íuraiye. ¹⁵ aanibo Áánûqtu Mótetimma timá ámikaiye: “móra-nakoqtaba tikáinaqa tíyaqa aménááqa tíyaqa aménúpo. móra-nakoma tikáinaqa tirummá umákanaqa tirummá umákanune.” Áánûqtu mirá téna tiráiyé. ¹⁶ Áánûqtuma áyaqa yiména waayúkati yikai-yátááqtábá íma wáimanibo Áánûqtuni akai-yátááqtábáé. ¹⁷ agamatán-áípi Áánûqtuma Péromma (kíni) timá ámikaiye: “ketí akoqnáama aónéta ketíwîqa máqte-marabaq itaígáae téq emá múte itó-umakaraune.” téna timá ámikaiye. ¹⁸ miráitana Áánûqtu móra-nakoqtaba akáinaqa áyaqa aménáe ténama amínimanibo káqo-nakoma akáinaqa aúyánámmá mamá akoqnáá umákanae ténama mirá-iniye.” téna timá ámikaiye.

Áánûqtuma áyamma kéumatikenataagaraq áyaqa tímikaiqtaae.

¹⁹ móra-waigoma mirá té kemmá ítama aónanone: “miráinanama Áánûqtu nôraq itana waagóqtábámá agaemá wániye kėtiyo? náawa wení akai-yátááqtábá ímiye tinónô?” té ítama aónanone. ²⁰ áaqibo ketí aanábô náawa Áánûqtuqtabama emá kanaaráq waéqma-aimma tinónô? maráké kaqmá táápeqa tarôq umárái-waigoma mirá téna

íkétiye: “nôraq itaaq kemmá miráuma tarôq umátíkaraano?” téna íkétiye. ²¹ tarôq oí-nákómá akáinanama mará maténa kaqmá kaayaq-táápéqá tarôq íniye. mórana íraqômma káqomma kogonaagó íniye. miráinama íarutaniyo?

²² miráuma mórariq umá Áánûqtu waayúkayaba tarôq uráiyé. Áánûqtu wení áyámma í-yátááqá yokaa umá tiráátinenataa kéiyé. miráinata máqte-kayukama wení akoqnááma aónanoe. mikáyúkámá áyámma umákaa-yuma kogonaagó-táápéqá yubákinikaa umá yubamínéna kéimanibo yaákama paá awé kéiyé. nôraq itana? ²³ wení anómma tágama-yataaqa keqtáábí yiráátíyaqtaba kákaipoana awé kéiyé. keqtááyábá wení áyaqa tiráátiraitana íraqô-taapekaa wení tágama-yataaqa ketááraq atítaiye. áyaqa yirááti-kayukama wení tágama-yataaqa matáá-yuma yokaa umáyíkaraiye. ²⁴ ketáámá táayarai-kayukataae. íma paá Ítiráaeo-wayukabike yenamáa tááyaraibo Yéqtaaeo-wayukabike táayaraiye. ²⁵ Áánûqtuni agamatá-kánáábímmá min-áúbábí Otía mirá téna kétiye:

“móra-wayukama íma ketí-wayukama máamanibo anaaékaq yerawáqtábá ‘ketí-wayukama mááe’ téq yááyanune. maa-káyúkáyábámá kemá íkétikaimanibo paá ‘kétikaiye’ téq tenúne.

²⁶ mi-márúpáq timá yímikaunama ‘ketí-wayuka íma mááe’ mibáq íbêqa ‘paá mái-Aanuqtuma wení áanimaare’ yerawáqtábámá mirá tínóe.”

téna Otía-aubabi kétiye. ²⁷ Áítáíya naayóbáqá Ítiráaeo-wayukayataba akoqnáá umá tiráiyé: “Ítiráaeo-wayukama paá taíganimma miráuma

nópíké-gébaráá uráámanibo yeráwápíkémhá pááqyamma kúmiq-yataapike atóbamayikaniye. 28 uyátárai-nakoma páátákaáá ítama yainéna marabí-káyúkámá anónnáma yimíniye.” téna Áítáíya tiráíye. 29 minnáyataba naayóbáqá Áítáíya mirá téna tiráíne: “uyátárai-nakoma Áánûqtu máqten-akoqnaagaraq íma yaímma-annamo yiyuwáinana mái-yataama Tótômabaq-wayukaraa Komóraabaq-wayukaraa umá ketáá yayamá pááq ónúntae.” téna Áítáíya naayóbáqá tiráíne.

Ítiráaeo-wayukama kateko-áqtábá mirá-uraae.

30 Yéqtaaeo-wayukama Áánûqtun-aurapi kateko-áqtábá íma abáá uráámanibo paá aónaraae. maamikátékó-ámmá aónaraamma Áánûqtukaq itáíq-itaiq umá yáqtorai-yataare. 31 ááqibo Ítiráaeo-wayukama Áánûqtu yiwíkai-kayukama ámáan-aipike kateko-ámmá abáá uráámanibo ámáan-aimma íma kanaaráq kateko-ámmá íaonaraae. 32 nôraq itatáq yauwékáao? miráipoana yúyánápímmá íráqô-qtataariq kéowana kateko-ákáq mayíkáitata máqe-uraae. ááqibo paá Áánûqtukaq itáíq-itaiq umá yáqtorai-iyana kateko-ákáq mayikániye. Ítiráaeo-wayukama aukákáan-oqtakaqa yítaiqa yurákaane. 33 Áánûqtuni agamatán-áípi aukákáan-oqtaba kėtiye:

“aónaaro! Tááíoni-marupaq aukái-óqtámá makáune. maamin-ótákáq yítaiqa yurákáamanibo wemmá itáíq-itaiq inná-nakoma ítama táíq íiniye.”

mirá téna agamatán-áípi kėtiye.

10

Ítíráao-wayukama Áánûqtuni kateko-ákáq íwakaae.

¹ ketúnabaro, Ítíráao-wayukayatabama ôriq umá kékikaitaq Áánûqtu kúmiq-yataapike atóbamayikaikaae téq nunamupí kétune. ² kemá yeráwáqá yimónaraune. Áánûqtuqtaba ôriq umá abáá kéomanibo yeráwáqtí aakómmá arábaraiye. ³ Áánûqtun-aurapi kateko-wáyúkámá mamá aúqyíkaraiqtabama íma ítaraabo yenamáa káqon-amma yenamáárîq awíqma waranáta urááe. miráitata yeráwáqá Áánûqtuni kateko-yátáákóní aménáápáqá íma máqe-uraae. ⁴ íbêqa Ítu Káríqtogaraq iréna ámáan-aimma mamá ánataqtukaiye. miráipoana máqte-kayukama yirummá amétama Áánûqtuni kateko-yátááqá yaímma kémayaae.

Áánûqtu máqte-kayukama kúmiq-yataapike mamá paá umáyikaiyataba kákaiye.

⁵ Áánûqtuma kateko-yátáárîq o-káyúkáyábá téna ámáan-aimma kéwaraaqtaba Móteti agatáiyee: “morá-naqoma náawabi ámáan-aimma kéwarena wení paá máí-yataaqa mipíké kémaiyaie.” mirá téna agatáiyee. ⁶ ááqibo itáíq-itaiq umá yáqtorai-yataaqnapo Áánûqtuni kateko-yátááqá náawabi matáitana agamatán-áúbá-wánnáábí weqtábá kétiye: “íma enamáaraq maará té ítiyo ‘Ítu Káríqtoma Áánûqtuni márûpake náawaq kanaaráq umawíqme kumíníyô? ⁷ aménáápáq pui-márúpáq náawaq kanaaráq kuména Ítu Káríqtoma múte yawíníyô?’ ” mirá té maami-négí-náágí-wátáámá túyánápi

íma waíno. agamatán-áúbá-wánnáábí mirá kėtiye. ⁸ aúba-wannaabi óqa kėtiye: “Áánûqtuni watáama ení waaqókáq máena enóyaukakarag enarupi wáíye.” mi-kátáámá Áánûqtukaq itáíq-itaiq umá yáqtorai-yataaqtaba ketáá abarokáq kétunatae. ⁹ enóyaukakemmo témo “Ítu Káríqto uyátárai-nakoe” tinnamá “Áánûqtu wemmá pukáipike atóbayakaraiye” té arummá amínanama ení kúmiq-yataapike Áánûqtu atóbamakaniye. ¹⁰ abo tirukakéqtáá itéqtaa Áánûqtuma keqtáá kateko-wáyúkámá káutikaiqtaae. ketáái itáíq-itaiq í-yátááqá tóyaupikeqtaa tennatáámá ketáái kúmiq-yataapike atóbanunatae. ¹¹ Áánûqtuni agamatán-áípi kėtiye: “náawabi wekáq arummá amína-waigoma mamá táíq umáketa agaeráq íma mayakánoe.” téna kėtiye. ¹² maa-kánáámá máqte-kayukayaba wáíye. Áánûqtun-aurakaq Ítiráaeo-wayukama Yéqtaaeo-wayukama mórai q kéoe. máqte-kayukayataba Áánûqtuma mimórá uyátárai-nakoma máena máqtemma wekáq nunamupí wanáwíqa yáíyanama wení íráqô-qtataakoma yimíniye. ¹³ agamatán-áúbá-wánnáábí kėtiye: “máqte-kayukama nunamupí uyátárai-nakon áwíqa ááyaiyamma yeqtí kúmiq-yataapike mamá atóbamayikaniye.” téna agamatán-áípi kėtiye.

¹⁴ ááqibo Áánûqtukaq yirummá ímo améta náaraq umá kanaarag wemmá ááyano? mi-kátáámá íma ítareta náaraq umá yirummá amínô? mi-kátáámá abarokáq íma timá-yimiyamma náaraq umá itánô? ¹⁵ miráuma Áánûqtuni kaqtó-wayukama íma timáyikainanama mi-kátáámá náaraq umá

abarokáq timá-yimino? agamatán-áipí mirá téna kétiye: “Áánûqtuni átê-wataama wení kaqtó-wayukama mamé kéyewanaboana yítauq-aagoma abô íráqôniq kéiyel!” téna agamatán-áipí mirá kétiye.

Ítiráaeo-wayukama paá yaímma aúge-kataama wakááe.

¹⁶ aúge-kataama íma máqte-kayukama kéitaae. Áátáiya Áánûqtuni watáa-naqa naayóbáqá mirá téna: “uyátaráana-nako, nôraq umáyuwa mi-kátáámá ketáá abarokáq timá-yimunataa kéitao?” mirá téna Áítáiya tiráine. ¹⁷ miráuma mi-kátáábiké kéiteta itáiq-itaiq umá yáqtorai-yataaqa kéiyel. Ítu Káríqtoqtaba abarokáq timá-yimunabike mi-kátáámá kéiyel.

¹⁸ itáaro. kemá mirá téq ítama káonaune. mi-kátáámá árainaq yeráwáqá íma ítaraao? ítaraae. áraine. átê-wataama kéte-kayukayaba óq-wataama agamatán-áikó kétiye:

“yeráwáqtí yáama máqte-marabaq ítaraae. yeráwáqtí watáagoma kótámaqma maragóní aqtóráqá uráiyel.”

téna agamatán-áúbá-wánnáábí kétiye. ¹⁹ ókaraq emmá ítama káonaune. Ítiráaeo-wayukama árainaq ítaraao? Móteti wenamááriq áqnáabariq umá yauwéqma tiráine:

“óq-wayukayaba maramá ímaina-wayukama mamá aúqyíkáan-ayataba koyukayúmma ínoe. aíbôq-wayukayaba mamá aúqyíkáan-ayataba yeqtábá tíyámma ínoe.”

téna Móteti mín-áíkaq tiráine. ²⁰ Áítáiya wemá íma íkatíq éna abarokáq mirá tiráine:

“kemmá ímo tibáá-uraa-kayukama timónaraae.
kemmá ímo ítana aónaraa-kayukaq yemá
kemmá kenamáárîq yiráátiraune.”

téna Áítáíya tiráine. ²¹ ááqibo Ítíráaeo-wayukayaba
tiráine: “túnnaiq íma éta aamá arátaa-kayukabimma
ayáqtááq-yupaa yetôpaq tiyáámma arúqtukaune.”
téna Áítáíya Ítíráaeo-wayukayaba wenôpaq yikáinata
yínôqtaba tiráine.

11

Ítíráaeo-wayukama Áánûqtu áyaqa kéyimiye.

¹ kemá ítama káonaune. Áánûqtu wení
waayúkama waqtukáiyó? aaqáo ímiye. kemá
kenamáárîq Ítíráaeo-wayukabike Béqtiamaanin-
annabike máune. ketítaubikoma Áabaraae. ² Áánûqtu
wení waayúkama íwaqtukaiye. yemmá áaikakemma
yiwíkaiye. mi-kátáámá Áánûqtuni wannabí
Iráíyaqtaba kéitaae. wemá Ítíráaeo-wayukayaba
Áánûqtukaq nunamupí akoqnáá umá inaa-inaa
tiráine: ³ “uyátaráana-nako, ení amuné-wáyúkámá
yíkamma yuwéta monoq-náúpáké yaaremá
yawítíyuwaawaq kenamáa máunata tíkamineta
kéoe.” Iráíya nunamupí Áánûqtukaq mirá tiráine.
⁴ nóine ténaq Áánûqtu timá ámikaiyo? mirá-tiraiye:
“ketábá taígani-kayukama (7,000) iyuwaúnata paá
mááe. kaaqaari-máníkókák wénáwîqa Béoma
wekák yiraayutáúmmá íma atéta nunamummá
ítiraae.” téna Áánûqtu timá ámikaiye. ⁵ íbêqa
mimóráíq kéiyé. yaímma pááqya-kayukama wení
áyaqa yiména Áánûqtu yiwíkaiye. ⁶ yeráwáqá

nôrabi uráá-qtataaqa ímira-uraapoana paá wení áyaqa yiména yiwíkaiye. miráinanama waayúka nôrabi uráa-qtataaqa Áánûqtu yiwiráinana áyaqa yimí-yátááqá íma wániye.

⁷ nôraq íníyô? Ítiráaeo-wayukama abáá kéo-qtataaqa íaonaraae. paá yaímma pááqya-kayukama Áánûqtu yiwíkai-kayukama aónaraamma wenaúrapi kateko umá máqe-uraae. tébakaq-wayukama Áánûqtuma yááyaiqtaba aíbôriq uráae. ⁸ Áánûqtuni agamatán-áípi kétiye:

“yirukáráq yúyánákáráq Áánûqtu mamá ummaa yamá yíkaraiye.

paá íbêkaraq yúranapo íma kanaaráq aónama arutéta yaáqnapo íma kanaaráq ítama kárutaae.”

téna kétiye. ⁹ maa-káyúkámá Áánûqtuqtaba aíbôriq uráapoata Tébiti mirá téna kétiye:

“anón-onikaqa yiyuwáiyata waakápi amá máero. kúqôpi péráinikaa oro.

¹⁰ yúramma keropáinaqa iyuwáiyata íma aónama arútáaro.

yeqtí ummaa-yátáákóní aménáápáq awáuma máero.”

téna Tébiti agamatán-áípi tiráine.

Áánûqtu káqo-kayukama yiwíkaiye.

¹¹ íbêqa yeráwáqá ítama káonaune. Ítiráaeo-wayukama Áánûqtuni aamá íma waráyanama pááqyan-iwiqa matúq-matuq umá yamá-yiminiyo? ímiye. kúmiq-yataariq uráapoana Yéqtaaeo-wayukama Áánûqtu yiwíqma Ítiráaeo-wayukama íyama ígáae téta atóbamayikaraiye. ¹² Ítiráaeo-wayukama kúmiq-yataariq on-ááímmá káqo-yuraq íráqô-qtataaqa

Áánûqtunopake iráiyē. Áánûqtunopake-qtataaqa taígani wáipike Ítíráaeo-wayukama pááqyamma matáapoana Yéqtaaeo-wayukaraq netuqyaammá yímikaiye. miráuma Ítíráaeo-wayukama kateko-wáyúkámá Áánûqtun-aurapi máiyánama Áánûqtuma uyátá-maqma Íráqô-qtataaqa yímíniye.

kúmiq-yataaqa maqtuwéna Yéqtaaeo-wayukama Áánûqtu atóbamayikaraiye.

¹³ íbêqa karáwáqá Yéqtaaeo-wayukaraq tenúne. kemá Áánûqtuni watáama waayúkararaq mamé uréire únna-naqa máeqa mi-máyáiyátábá timuqá kémarauene. ¹⁴ miráinaqa ke ánná-wáyúkámá yeráwáqô komá yumá yíkáanatama yaímma kúmiq-yataapike atóbano? ¹⁵ Ítíráaeo-wayukama Áánûqtu yiwíkaitata káqo-marabi-kayukama Áánûqtuni aanábómá aúkáae. Ítíráaeo-wayukama yiwiráinanama yeqtábá nói-qtataaraq wániyo? miraráá umá minná pukáa-kayukama paá máanikaa ínoe.

¹⁶ áqnáabaq-yamma Áánûqtukaq améq oweqa tébakaq-yamma Áánûqtuqtaba aokarîq umá aurániye. mimórálq umá yaagóní ánûqo Áánûqtukaq améq oweqa mútûq-yagoma amagaráq wennámiye. ¹⁷ ítáaro. uqmatán-óríbétí-yágóní amamá ayáátuweta káqomma abááq-óríbétí-yágóní amamá ayáama arúbamakaae. awaaméq-áímmá nóinabiyo? minná keráwáqá Yéqtaaeo-wayukama abááqá óríbêti-yaraa umá mááe. íbêqa Ítíráaeo-yagoni anommá mimórábí yaímma keráwáqtí amabiqtáá kéuiye. ¹⁸ miráipoana

amamô ayáátuwaa-kayukama pááqyan-awiqa íyíméro. weganokanoqá íma oro. keráwáqá paá amamóe. amagómmá ánûkoma íyaqtokaibo ánûkoma amagómmá yáqtokaiye.

¹⁹ ááqibo keráwáqá tínoe: “ánibo amagómmá keqtaá tiwiránîqtaba ayáátukaae.” téq tínoe.
²⁰ owé. Áánûqtukaq íma itáíq-itaiq uráapoana yeráwáqá ayáátukaae. Áánûqtukaq túyánámmá kámepoaq keráwáqá paá mánoe. minnáyataba weganokanoq-túyánámmá íma itáaro. minnáyataba keráwáqá ikatíq oro. ²¹ Ítíráaeo-wayukama áqnáaenamama Áánûqtu íma yukáiyé. túyánámmá itáamma Áánûqtu keráwáqá tiyuwáníyô? ²² mikáq Áánûqtu áwáábíqa kéna kaayoné kéna immá káonaunatae. yirummá aati-aatimá ámê-kayukayataba kaayoné umáyikaniye. ááqibo yirummá íma ámê-kayukayataba áwáábíqa kégaimanibo keráwáqtábá kaayoné kéiyé. ááqibo keráwáqá Áánûqtukaq tirummá íma ámê-kayukama paá kéiyánama keráwáqtábágáráq wemá áwáábíqa kániye.
²³ ááqaanibo Ítíráaeo-wayukama waéqma yirummá ámê-kayukama yaayamá paá kéiyánama Áánûqtu móragaraq keqnáámmá wení kaayoné-yátááqá yeráwáqá yimíniye. ²⁴ Áánûqtu óq-yataariq kéna keráwáqá Yéqtaaeo-wayukama áwáábíq-oribeti-yarake ayáátukaamma uqmakáan-oribeti-yaraq arúbaraae. Ítíráaeo-wayukama maaminnámo uqmakáan-oribeti-yaraa umá máeta ayáátukaan-amama mimórá-yáráq yauwéqmena áaikaqa oyaaq umá Áánûqtuma kanaaráq aráápaniye.

máqte-kayukama Áánûqtu wenáyaqa yímikaiye.

²⁵ keráwáqá aúpáq-áráín-áímmá timá-timenune. minná Ítiráaeo-wayukama yaímma Áánuûqtuqtaba komá yéta matúq-matuq umá íma mánoe. mi-kánáámá mamé kéowana Yéqtaaeo-wayukabike máqtemma yiwíkai-kayukama Áánûqtunopaqa yínoe. minnágón anaaéma tébakaq Ítiráaeo-wayukama atóbamayikaniye. minnáma itéqa “ketáá itaí-yátááqá Ítaraunatae” téq táyábámá ókaraq mirá ítigaae. ²⁶ máqtemma Ítiráaeo-wayukama miráuma atóbayikaniye téna Áánûqtuni agamatán-áípí kétiye: “Tááíoni-marupake mamá paá umáyikani-naqa yíniye.

máqtemma táígoniq uráiya-qtataaqa Ítiráaeo-wayukabike matuwániye.

²⁷ yeqtí kúmiq-yataaqa matuwánîq-kanaaraq anóna-anon-aimma yeráwáqtê tenúne.”

téna agamatán-áípí kétiye. ²⁸ Ítiráaeo-wayukama Áánûqtuni átê-wataama waqtukáapoata minnágoma keráwáqá Yéqtaaeo-wayukama tíwáqnaa itaq Áánûqtuni aanábómá aúkáae. Ítiráaeo-wayukama Áánûqtuni namuro-wáyúkámá aúkáae. miráimanibo Áánûqtuma naayóbáqá Ítiráaeo-wayukama yiwíkaimma áyaqa yiména áqnáabaq-annabike anó-kayukayaboboana aati-aatimá yeqtábá kákaiye. ²⁹ yiwíkai-kayukama wení íráqô-qtataaqa kéyimena Áánûqtuma íma aúyánámmá waéqma kéitaiye. ³⁰ keráwáqá Yéqtaaeo-wayukama naayóbáqá Áánûqtun-aama arátaamanibo íbêqa Ítiráaeo-wayukama Áánûqtun-aama arátaapoata keráwáqá

Áánûqtuma áyaqa tímîmma matááe. ³¹ mimóráiḡ umá áyaqa matáapoata Ítíráaeo-wayukama íbêqa Áánûqtun-aama arátaamanibo anaaékaḡ Áánûqtuma áyaqa yímî-qtataaqa mayánoe. ³² máqte-kayukama Áánûqtuni ámán-aimma arátaa-kayukama Ítíráaeo-wayukagaraḡ Yéqtaaeo-wayukagaraḡ wemá móraiḡ umá yawááḡ-umayikaraimanibo yemmá paru-yátáákómá móraiḡ umá yimíniye.

máqtemma íráḡô-kataama Áánûqtukaḡ tenúnatae.

³³ Áánûqtuma wenáaimma uyátá-maqma abo anóne. wení itaí-yátááḡá mórama arááti-nakoma ítima-amena íraatiraimma mémánóbáḡá únókáá kubáutaiye. mimóráiḡ umá wení itaí-yátááḡá yirááti-nakoma waqmá ítaraimma mémánóbáḡá únókáá kubáutaiye. ³⁴ Áánûqtuni agamatán-áípi kétéiye:

“náayuwaḡ uyátárai-nakoni aúyánámmá kanaaráḡ ítaraao? náayuwaḡ kanaaráḡ aráátino?

³⁵ náawaḡ móra-yataaqa ámikaitana wení anónnáma ámikaḡa ‘yauwéqma aménúne’ téna tiráiyó?” téna kétéiye. ³⁶ uyátárai-nakoma máqte-qtataaqa wenayáánapo tarôḡ uráiyé. wenôpake tarôḡ éna wetábá máqte-qtataaqa paá mááe. Áánûqtukaḡ máqtemma tágama-yataaqa matúḡ-matuḡ umá waíno. miráuma waíno.

12

ketáá ketúma Áánûqtukaḡ aménátae.

¹ miráinataa ketúnabaro, keqtááyábá Áánûqtu áyaqa taígani-tupaa tímikaipoaqtaa keráwáḡá tirun-áímmá kétima-timune. Áánûqtukaḡ keráwáḡtí túma

aiqta-táúráá umá wekáq áméro. keráwáqtí túma Áánûqtukaq aiqta-táúráá umá amíyábá wáíye. karáwáqtí túyánámmá túgoni akaí-yátááqá paá áméro. keráwáqá weqtábá kanamáárîq timuqá marakéq agamá amé-wao-qtataakaa umá wekáq paá áméro. ániibo wemá keráwáqá miráumatikena wemá keráwáqtábá mirá téna tíniye: “minná íráqône.” téna tíniye. Áánûqtuma paá-wayuka íma máipoaqtaa wekáq mirá-onatae. minnáma keráwáqtí árai-monoq-yataare. ² káqo-kayukama nôrabi íyamma yimémekaa ínomanibo Áánûqtu keráwáqtí túyánámmá waeráino. keráwáqtí táimma waéqma Áánûqtuqtaba aokarîq umá aúráro. miráiyataba Áánûqtuni aúyánámmá kanaaráq itánoe. aúge-tuyanapike Áánûqtu tímikaimma íráqô-qtataaqtabagaraq Áánûqtu amuqá kêmari-qtataaqtabagaraq mútûq pááq umá ánatagurai-qtataaqtabagaraq itánoe. mi itaí-yátááqtabámá kímora-amma wenamáa wáimma minná Áánûqtu túyánámmá kéwaeraiye.

³ Áánûqtuma íráqô-qtataakoma kemmá tímikaipoaq máqtemma keráwáqá móra-mora kétima-timune. íuyata-maqma túyánápímmá “kemá uyátaraune” ítero! ímiye. keráwáqá máqtemma Áánûqtu wenamáakoni íráqô-qtataapike keráwáqtí yáqtorai-yataaqa móra-mora tímímma minnáyaba ítama arútáaro. ⁴ ítáaro. mimórá-áúráqá netuqyaan-áúkápáqá wáimanibo máqten-aukapaqa móra-mayaima wáíye. ⁵ mimóráíq umá aarawaamá netuqyaammá máunataamanibo yegáráq-kegaraqtaa Ítu Káríqtogaraq kímora-turaa umá kéitaunatae.

ketáámá máqtemma mórabi yagaroqtamá aokaq-aokakémá máunatae. ⁶ miráinata Áánûqtu wenamáakoni íráqô-qtataapike móra-mora umá mayaímá tímîtaqtaa kémayaunatae. móra-nakoma wení aokaq-máyáímá Áánûqtu ámikaimma waabá-káyúkátí yúrikaq Áánûqtuni watáae téna wáinanama arukaké ítama yáqtorai-yataakaraq tíno. ⁷ ánibo Áánûqtunopake aokaq-máyáímá kaqtó-í-yátááqá wáinana minnáyaba kaqtó íno. óq-mayaima yiráátinenama maannáyaba yiráátíno. ⁸ móra-nakoma wení aokaq-máyáímá umá yíqtaaiq íkáae téna wáinanama tímá-yimino. móra-nakoma maqtokái-qtataaqa yaináinama ôrikaa umá yaináino. káqomma anó-nakoma náápaakaraq máena wemá akoqnáá umá mayaímá mayaíno. óq-nakoma waayúkararaq kaayoné-yátááqá yímikenama minnáyaba amuqá maráino.

⁹ ítáaro. keráwáqtí tíyaqa yimí-yátááqá árai-qtataariq umá wáino. waátâ-yataaqa yiwáágóro. íráqô-qtataakoma yáqtoqma akoqnáá oro. ¹⁰ tirukaké káqowa-kaqowaqtatabataa keráwáqá tikaíno. Ítu Káríqto uráiniq umá keráwáqá tirummá améra ábâqwaayuraa umá máero. keráwáqtí káqowa-kaqowan-aama yaaguyábóro. keqtíbâqawaayuyabama uyátá-maqma anóniq umá túyánámmá itéraq timuqá maqyíkáaro. ¹¹ keráwáqtí mayaiyábámá akoqnáá umá maiyéraq piruq nááruq íma oro. akái-yátáákómá ógiqma wáinaq uyátárai-nakoma kaqtó umá áméro. ¹² keráwáqá awé uréq íkáonaa-qtataaqtabama timuqá máráaro. awéké kuí-yátááqtábámá yaákare awé oro. nunamummá aati-aatimá

tíq-tiq oro. ¹³ ábâqawaraayuma móra-yataaqtaba yeráwáqá abáá íyaqa keráwáqtí oótamma yeráwáqtê yainéra namuq-wáyúkámá keráwáqtí oqtamá íyikaaro! ¹⁴ náayuwabi mamá táíq umátikaiya-kayukama Áánûqtukaq yeqtábá tero: “íma mamá yawááq-umayikaa. ímibo yemmá mamá íraqôniq umáyikaa.” téraq tero. ¹⁵ yimuqá maráiya-yutema yagaroqtamá timuqá máráaro. ibiqá yaráiya-yutema yagaroqtamá ibiqá yaráaro. ¹⁶ máqte-kayukama mimórá-ááímmá yíméro. kaayóné umá yíméro. keráwáqtí túma íma mamé úyóro.

¹⁷ móra-nakoma mamá táíq umátikai-naqa anónnáma íma mamá táíq umákaaro. ímiye. máqte-tupaama waayúkama mamá íraqôniq í-yátááqtábá túyánákáq máráaro. ¹⁸ máqte-kayukagaraq kaayoné-yátáápí wenáú-kenaun umá maqmá aónaaro. ¹⁹ ketí aanabô, móra-nakoma mamá táíq umátikai-naqa anónnáma íma túyánámmá umákanomanibo Áánûqtuma ayuwáiyana wení áyamma i-wáígóní anónnáma umáyikaniye. Áánûqtuni agamatá-kánnáábí kétéye:

“anónnáma yauwéqma yiménúne uyátárai-nakoma kétéye.”

téna agamatá-kánnáábí kétéye. ²⁰ miráinaq Áánûqtuni agamatá-kánnáágó tinnaiq oro. minná “ení namuro-nákómá áama keyainama aáwaqa amiyo. noqtábá kéinaama paá amiyo. mirá éma aqnókáq iráama káíq-kaiq iníkáá umá wení agaemá íniye.”

téna Áánûqtuni agamatá-kánnáágó kétéye. ²¹ Tááqtaani áaikomma íma uyátaino. ímibo íraqô-qtataaqnapo táí-aaikomma uyátáaro.

13

kámáániti yáaimma wáráaro.

¹ máqte-kayukama kámáániti yáaimma wáráaro! máqte-kamaanima Áánûqtu iyúwáitata máawana kámááni-wayukama Áánûqtu yíkáitata mááe. ² náayubi kámáániti yáaimma aratétama Áánûqtukaraq móraiq umá káratemanibo yetôpaqa yenamáárîq yainai-yátááqá mamá abarokáq ínoe. ³ otaa-qtátáárîq o-káyúkámá anó-kamaani-wayukama mamá yáaqa kégamayiketamanibo íráqô-qtataariq o-káyúkámá mamá yáaqa íkegamayikaae. keráwáqá anó-kamaani-wayukati yáaqa íyaq kéikateyo? miráinaq íráqô-qtataariq kéyana yemá karáwáqá tikaq káaruinoe. ⁴ yemmá Áánûqtuni mayai-wáyúkábóata keráwáqá tíwáqnaa íneta kéoe. ááqibo otaa-qtátáárîq éqa ikátéro. miráipoata áraimma yeqtí akoqnáárake táí-yataariq kanaarâq umáqtikanoe. yeráwáqá Áánûqtuni mayai-wáyúkábóata Áánûqtuni áyamma otaa-qtátáárîq o-káyúkámá kéumayikaae. ⁵ minnáyataba keráwáqá paá wáráaro. wenamáa Áánûqtuni áyaqtaba íwaimanibo wemá áyamma mayéna keráwáqtí túyánákómá mamá yawááq umátikaniye.

⁶ minnágoni aáimma táákitima meyaníq kéoe. ítama arútáaro. anó-kamaani-wayuka yeqtí kanaarâq o-máiyáama Áánûqtuni mayaimá kémaiyaee. ⁷ keráwáqtí aqtábáaraq mayáneta íyaqa yemmá meyaníq oro. waabâq-táákítígárâq ení oótakoni táákitigaraq mayáníq oro. anó-kamaani-wayukama yeráwáqtábá anóne téra mi máqtemma yemmá yikaq káaruuro.

móra-nakoma áyaqa ámîn-nakoma ámáan-aikoni anaaé kéwaraiye.

⁸ keráwáqá íma móra-nakoma aatábááma éraq kímora-aatabaama aati-aatimá taákaq maráaro. minná keráwáqá káqowa-kaqowamma yirummá yíméro mirámô éqa ámáan-aimma kéwaraae. ⁹ ámáan-aikoma mirá-tiraine: “aaraukáqá íma mamá yataiyo. awekémá íkuyuwó. moyámmá íma mayao. egaa íao.” máqtemma maamin-ámáán-áímmá káqon-amaan-aikaraq kímora-auwayaapi wáíye. minná: “enamáárîq arummá aménaiq umá káqo-kayukama mórai q umá arummá yimiyo.” téna wáíye. ¹⁰ náayubi arummá ámî-nakoma otaammá móra-nakokaq íkeguyakaiye. miráitana arummá amí-yátááqá áraimma minnáe. naayón-ámáán-áíkáráq Ítuni watáagaraq kéwaraiye.

ketáámá arupú-akaq uréire ónátae.

¹¹ nôrabi íni-qtataaqtabama kéitaapoaq keráwáqá yokaa éraq túbanaaq oro. ketáámá kuqtiwiránî-kanaama waaqókáq kéíye. Ítukaq tirummá ámikauna-kanaataama waqókákáá uráimanibo íbêq-kanaama waaqókáq awaararíq kéíye. ¹² awé uráuna-kanaataama kumayukáá aúqma kánataitana keqtáámá kuqtiwiránî-kanaagoma aaqá iráqma tágainikaa umá waaqókáríq kéíye. kumayuq-yátáápíké-qtátááríq únna-yataaqa yuwánátae. ánibo akoqnáá umá tirukákéqtáá iráqma tágama-yataapi yokaa ónátae. ¹³ ketáámá arupú umá tágama-yataapi máae-kayukaraa umá uréire ónátae. kebó-yátááqtábámá neginaagí-nomma naíyábá kumari-yátááqtábámá námô-yataaqtaba máqtemma

yuwánátae. ¹⁴ máqtemma kúmikomma uyátani-qtataaqa uyátárai-nakoma Ítu Káríqtonopake máyaaro. keráwáqá kúmiq-yataariq ónáae tíya-qtataaqa íma wáráaro.

14

Ítukaq náawaq arummá ámînnarabi íámînarabiyo?

¹ yaímma-wayukama itáíq-itaiq umá yáqtorai-yataaqtabama kéitetamanibo paá aqnúníq kéoe. miráiya-kayukama áikutaiyapi uyáberanomanibo íma nóbíq-naabiq-aimma tero. ² yaímma-wayukama itáíq-itaiq umá yáqtorai-yataaqa akoqnáá kéeta kéqo-keq-yataaqa paá kénaae. miráimanibo káqo-kayukama itáíq-itaiq umá yáqtorai-yataaqa aqnúníq kéetaboata amaqa íkénaae. ³ kéqo-keq-yataaqa nai-nákómá amaqa ínai-nakoma pááqyan-awiqa íamamiyo. weqtábá kúmiq-yataariq kéiye ítiyo. Áánûqtuma min-nákáráq paá auwirániye. ⁴ móra náawaq káqo-nakoni kaqtó-nakoqtaba timá táíq kéumakaiyo? wení mayaímá akoqnáá umá mayaínanabi kumówínanabi minnáma wení anókoma Áánûqtu wenamáa tíniye. miráinana árainma wemá akoqnáá umá mayániye. wení anónakoma kanaaráq áwáqnaa ínanaboana akoqnáá umá mayániye.

⁵ yaímma-wayukama móra-yupaagoma tébakaq-yupaagoma “uyátá-maqma anómma wáíye” yúyánápímmá kéte. káqo-kayukama “máqte-tupaayaba mimóráíq kéiye” kéte. móra-mora-wayukama itáíq-itaiq i-yátááqá yúyánápímmá akoqnáá umá itáaro. ⁶ móra-nakoma móra-yupaayataba aúyánápímmá “uyátá-maqma-kanaae”

kétena wemá “uyátárai-nakoni anó-kanaae” téna mirá kéiyé. min-nákómá kéqo-keq-yataaqa nai-nákómá Áánûqtuma wení anómma uyátárai-koqtaba kéiyé. aáwaqtaba Áánûqtukaq “tíkáiye” téna kénaiye. anibo káqo-nakoma kéqo-keq-aawaqa íma nai-nákómá Áánûqtuma wení anómma uyátárai-nakoqtaba kéiyé. aáwaqtaba Áánûqtukaq “tíkáiye” téna kénaiye. anibo káqo-nakoma kéqo-keq-aawaqa íma nai-nákómá Áánûqtuma wení anómma uyátárai-nakoqtaba kéena Áánûqtukaq “tíkáiye” téna íkenaiye. ⁷ ketáá kenamáayababoqtaa íma paá máetaa kenamáayababoqtaa ípukaunataamanibo paá máunataama uyátárai-nakoqtabataa máunatae. ⁸ miráimanibo ketáá puyúnataama uyátárai-nakoqtabataa képuyunatae. paá máunataabi púyonataama ketáámá uyátárai-nakoqtabataa máunatae. ⁹ taákaq maráaro. Ítuma pukéna itó-uma paá máqe-uraimma “keráwáqtí uyátárai-naqune” téna kétéye. miráuma paá máa-kayukagaraq pukáa-kayukagaraqti uyátárai-nare. ¹⁰ keráwáqá nôraq itaráq keráwáqtí tîbâqawaaraa-kayukayaba timá táíq kéumayikao? nôraq itaráq tîbâqawaaraa-nakomma pááqyan-awiqa kéyamameyo? ketáágáráq máqtemma Áánûqtuni aúbaq itó-onanataa keqtáámá wemá yainániye. ¹¹ Áánûqtuni agamatá-kánnáágó kétéye: “uyátárai-nakoma mirá kétéye. ‘kemá paá máeq áraimma kétune. máqte-kayukama ketúbáq yiraayutáúmá ayéta keqtábá Áánûqtue’ tinoe.” agamatá-kánnáágó mirá kétéye. ¹² miráinataa máqte-kayukataa ketáái táaimma Áánûqtukaq timá

uwaénúnatae.

tíbâqawaaraa-kayukama íma mamá táíq umayíkáaro.

¹³ abo káqoyu-kaqoyuyaba kúmiq-yataariq kéoe-aimma ibáqyuwanatae. miráinataa tíbâqawaaraa-kayukati yítaupi atarái-yátááqá aaremá íma maqyikétaa kúmiq-yataapi íma mamá yikánataae.

¹⁴ Ítu Káríqtote yagaroqtaráunaboq kéitaune. wenamáárîq máqte-qtataakoma íma táíq kéiye. ááqibo móra-nakoma wenaákaqa “táíq kái-qtataare” ténama wetábá áraimma táíq kéiye. ¹⁵ mirá-uraiye. nóin-aawarabi náána-waigoma tíbâqawaaraa-nakomma otaammá kéguyakeq íma kaayoné umá Íturaa umá kémaae. Ítu Káríqtoma wetábá pukáinaqa aáwakakema íma mamá táíq umákaaro. ¹⁶ keráwáqá íráqô-qtataaqa máyáaqtabama íma yuwáiyata waayúkama akáyáámá timátíkáaro. ¹⁷ itáaro.

Áánûqtuni márûpaqa aáwaqa naréq nommá naréq iyábá íma wáiyee. ímiye. Áánûqtuni márûpaq kateko-ááikáráq kaayoné-yátáákáráq amuq-yatáákáráq minnáyaba wáiyee. mi-qtátááqá Áánûqtuni Aokaq-Áágómá kétimiqtaae. ¹⁸ abo náawabi Ítu Káríqtokaq kaqtó kénana miraráá umá Áánûqtuma weqtábá amuqá marakáinata waayúkama téta “wemá kanaa-naré” tínoe.

¹⁹ miráinataa mi-qtátáákómá kaayoné-yátááqá mamé yínîqtaba ketáámá maqmá ónadatae. káqowa-kaqowamma yíwáqnaa umá akoqnaá umá itáíq-itaiq í-wáyúkámá ketáámá auránúnatae.

²⁰ aáwaqtabae téq Áánûqtuma nôrabi urái-yataaqa íma yawítítuwaaro. máqten-aawaqa naí-yátááaré.

áaqibo nóinabi keráwáqá naa-qtátáákómá móra-nakoma néna wenaúyánápímmá kúmiq-yataariq kéenama minná otaammá kéguiye. ²¹ áaqibo keráwáqá amaqá nérabi aíbôq-nomma nérabi mamá kéqokeq-yataariq o-wáígómá mamá tibâqawaama mamá kúmiq-yataapi kéiyuwaamma mirá íoro. ²² maami-qtátááqtábá itáíq-itaiq o-qtátááqá yaqtóráaro. maami-qtátááqtábá nói-tuyanabi itáamma Áánûqtu wenamá itaíno. keráwáqá nêrabi o-qtátáákómá íma yawááq-umatikainaq timuqá maránoe. ²³ áaqibo móra-nakoma aáwaqtaba kaayaq-áúyánámmá iténa nai-wáígómá wenamááríq yawááq kéumakaiye. taákaq maráaro. keráwáqá nêrabi o-qtátáákómá keráwáqtí itáíq-itaiq í-yátáápíké íkéitaqa kúmiq-yataariq kéoe.

15

¹ ketáámá náayuwabi akoqnáá umá itáíq-itaiq kéuna-yutaama itáíq-itaiq í-yátááqtábá aqnúnîq kéo-kayukama yíwáqnaa ónátae. yemá ummaa-yátáápi mái-yataama yíwáqnaa éqtaa keqtáá tikáina-yataariq íonatae. ² ketáái túyánámmá káqo-yuraq maréqtaa yíwáqnaa onanataá yeráwáqá akoqnáá ínoe. ³ Ítu Káríqtoma wenamááríq paá wetábá amuqá maranî-qtataariq íuraine. ímibo Áánûqtuni agamatá-kánnáágómá maará téna Ítuqtaba kétiye: “keráwákáq yemá tíyoqa áyáan-aikoma kemmá tíkakaiye.”

téna kétiye. ⁴ naayóbáq aúba-wannaabi agatáan-aikoma íbêq-kanaaraqa keqtáá kêtiraatiqtaae. Áánûqtuma wení aokaq-áúbábíkémhá keqtáámá umá tíqtaaiq kéitaqtaa ketáámá tú pukáipaqa awé

kéunatae. ⁵ Áánûqtuma keráwáqtí yáqtorai-yataakoni áaimma keráwáqá tíwáqnaa kéinaq keqtabá kákaina máqtemma móra-mora-yutema móra-tuyanakaq maréq kanaaráq mánoe. miráuma Ítu Káríqtoma keqtaámá miráigaae téna tirááqtiraiqtaae. ⁶ mirá éqa máqtemma keráwáqá móra-toyaukaq maréq Áánûqtumma ketáái uyátárai-nakoma Ítu Káríqtoni aboámá wenáwîqa kanaaráq múte yauwínoe.

átê-wataama Yéqtaaeo-wayukama kéitaae.

⁷ Ítuma keráwáqá íráqôniq umátíkáiniq umá móraiq umá móra-mora-yuma mamá íráqôniq umáyíkáaro. mirá éqa Áánûqtun-awiqa keráwáqá múte yauwínoe. ⁸ Ítuma minnýaba Ítíráaeo-kayukati kaqtó-naqa aúkáiye. miráipoana Áánûqtuni áagoma naayóbáqá Ítíráaeo-wayukama yúma kárataa-kayukaraq abarokáq pááq uráiyee. ⁹ ókaraq Ítuma kaqtó-naqa aúkáimma Yéqtaaeo-wayukama íma Ítíráaeo-wayukamibo Áánûqtun-awiqa wení paru-yátáákóqtábá kanaaráq múte yauwínoe. Áánûqtuni agamatá-kánnáágómá kétiye:

“maaminnýaba kemá Yéqtaaeo-wayukati aúkáapikemma ‘tíkáiye’ tenúne.

ibí enáwîqa múte yauyónúne.”

téna ¹⁰ keqnáámmá agamatá-kánnáágómá maará kétiye:

“Yéqtaaeo-wayukao, keráwáqá Áánûqtuni waayúkate timuqá máráaro.”

téna ¹¹ ókaraq maará kétiye:

“Yéqtaaeo-wayukao, keráwáqá máqtemma uyátárai-nakoni áwîqa múte yaúyóro.

máqte-kayukao, wenáwîqa múte yaúyóro.”
téna kėtiye. ¹² ánibo naayóbáqá Áánûqtuni amuné-
náqá wenáwîqa Áítáiyama wemá tiráine:

“Yétin-annabike móra-naqa pááq éna minnáyaba
pááq ínimma Yéqtaaeo-wayukaraq
yabíqyikaniye.

miráinata Yéqtaaeo-wayukama weqtábá
íkáonaamanibo paá awé ínoe.”

téna tiráine. ¹³ keráwáqá Yéqtaaeo-wayukama
Áánûqtukaq itáíq-itaiq urááe. Áánûqtu
tirunóbáqá mamá mirá kéumatikaipoaq keráwáqá
íkáonaamanibo kanaaráq paá awé ínoe. Áánûqtukaq
itáíq-itaiq kéyana amuq-yatáákáráq kaayoné-
yátáákáráq wemá tímíno. Aokaq-Áágóní
akoqnáárake keráwáqá Ítuqtaba ôriq umá kêtikainaq
awé umá máero.

Póroni kawáá-máyáímá

¹⁴ ketíbâqawaayuo, kemá kéitaunama keráwáqá
írâqô-qtataakaraq itái-yátáákáráq keráwápímmá
ógiqma wáipoaq keráwáqá Ítu Káríqtoqtaba móra-
mora-yuma kanaaráq wenarááté-wenaraate ínoe.
¹⁵ miráimanibo yaímma-wataama maamin-áúbábí
keráwáqtôpaq agayáunama akoqnáá umá tiráune.
kemmá maami-máyáímá Áánûqtu tímikaitapoaq
miráuma tímá taákaq kéune. ¹⁶ Yéqtaaeo-
wayukayataba Áánûqtuma kemmá Ítuni anó-monoq-
naqa aútkaraiye. kemá Áánûqtuni watáama tímá-
yimuna-naqune. Yéqtaaeo-wayukama min-áímmá
kétiteta miraráá umá Áánûqtukaq amí-yátáákáá
kéinatama yeqtí yúgaraq yúyánákáráq Áánûqtukaq

Aokaq-Áágómá yemmá mamá Áánûqtuqtaba aokariq umáyikainana Áánûqtu yemmá yiwirániye. ¹⁷ miráitaq kemá Ítu Káríqtogaraq yagaroqtamá mi-máyáíímá ketáaraq Áánûqtuma kanaaraq ínîqtaba timuqá kémarane. ¹⁸ paá Ítu Káríqtoma nôrabi uráinaiyaba ketáanapo ketí mayaínápógáráq uráiqtabama kemá Yéqtaaeo-wayukama timá-yimenune. ¹⁹ miráonata yemá kéiteta anón-awaameq-yataaqa káoneta Aokaq-Áágómá yemmá mamá Áánûqtuma tinnaiq ínoe. miráitaq kemá Yérútáárebake Irírkamabaq mútûq átê-wataama Ítu Káríqtoqtaba ketí máqten-akoqnaarake timátuweq uráune. ²⁰ ániibo Ítu Káríqtoni áwîqa íma yaráamarabaqa kemá mibáqá wenamá átê-wataama móma timá-yimiyaba kétikaiye. mirá éqa átê-wataama káqo-yuma abarokáq timá yímîkaiyapaqa kemá waabá-káyúkáráq íma timá-yimenune.

²¹ minnáyaba agamatá-kánnáábí maará téna kétiye:

“yemá náayuwabi íma timá-yimikaa-yuma

yemá aónanoe.

yemá náayuwabi íma ítaraa-yuma

yemá ítama arutánoe.”

téna kétiye.

Póroma Árómuq wíniye.

²² miráitana ketí mayaígómá keráwáqtôpaq iyábámá kemmá kéyaqtoraiye. ²³ miráimanibo maan-áúkápáqá ketí mayaímá ókaraq íma wáíye. ayáqtáá-kanaama kemá keráwáqá timónaiyaba ôriq umá kétikaiye. ²⁴ miráipoaq kemá keráwáqá

étaba timónanu íyabiyo? Árómuq kótamaqma wéqa
 keráwáqá yá-timonateq Tipéini-marabaq ónúne.
 ánibo kemá keráwáqá timuqá kémareq kétimonaiyaq
 kemá keráwáqtê pááqya-kanaama ko matáá-onaq
 keráwáqá Tipéini-marabaq kanaaráq timátíkaiyaq
 kónunamanibo ²⁵ íbêqa kemá Yérútáárebaq uréq
 Áánûqtuni waayúkama ko mamá yíwáqnaa ónáá
 kéune. abo yemá yenamááriq Maateróniapakekaraq
 Karíkipakekaraq Áánûqtun-aaraq móra-iyakaq máráa-
 kayukama Yérútáárebaq aamá téite umá móra-akaq
 maréta áwáyoq-wayukama yíwáqnaa umá móneqa
 paá yimínéta kéowaq kéune. ²⁶ missing? ²⁷ yemá
 yimuqá kemáreta mirá kéomma árainma yemá
 yemmá anónnáma aqtábáaraq keyime. ánibo
 Yéqtaaeo-wayukaraq Áánûqtuni máqtemma íráqô-
 qtataaqa Ítíráaeo-wayukabike yemmá keyainaapoata
 Yéqtaaeo-wayukama yeqtí oóamma Ítíráaeo-
 wayukagaraq yaínáaro. ²⁸ ánibo kemá ketí mayaímá
 maakáq ánateq Yérútáárebaq kónune. mi-mónéqá
 Maateróniapakekaraq Karíkipakekaraq mamá
 áikumaraamma mamá yiménúne. miráumatuweq
 anaaékaqa Tipéini-marabaq uréq mikákémmá
 keráwáqtôpaq Arómuq ónúne. ²⁹ kemá túyánámmá
 kéitaunama anaaékaq kemá keráwáqtôpaq
 yenúnama Ítu Káríqtoma anómma íráqô-qtataakoma
 keráwáqtábá timíniye. ³⁰ ketíbâqawaayuo, kemá
 Yérútáárebaq kégonaga keráwáqá akoqnáá umá
 nunamummá timátíkáaro téq keráwákáq inaa
 kétune. kemá Ítu Káríqtoni áwíkaqa keráwáqá
 akoqnáá umá ítama káonaune. Aokaq-Áágómá
 mamá ketáámá móra-mora-yuma tikáipoaqtaa

keráwáqá kemmá tikánôpoaq ítama káonaune.
³¹ nunumummá tíyanama Yérútáárebaq ketáái
 átê-wataama awéqtátuwaa-kayukabikemma tú-tiqa í-
 yátááqá íma mayánúne. nunamummá kėtiyanawaq
 Yérútáárebake Áánûqtuni waayúkama yemmá kemá
 nôrabi únnayaba yikániye. ³² Áánûqtumma akáinaqa
 kemá amuq-yatáákáráq ógiqma keráwáqtôpaq
 iréq keráwáqtê yamáeq aagánúne. ³³ íbêqa
 Áánûqtuma ketáái kaayoné-yátáákón áaikoma
 wemá máqtemma keráwáqtê waíno.

16

miráo-maarao-aimma

¹ ketáái tímanaqa Píbima wení watáama timá-
 timenune. wemá Tékeriabaq Áánûqtun-aama móra-
 iyakaq maréta kéitaa-kayukaraq wení mayaímá
 wáíye. ² uyátárai-nakoni anaaé kéwaraa-yuma
 móra-mora-waigoqtaba yíkáiniq umá keráwáqá
 wemmá awíráaro. yaímma-yataaqtaba immá
 wemmá áwáqnaa umá áméro. wemá kemmá
 tíwáqnaa uréna taíbaq-wayukagaraq yíwáqnaa
 uráíye. ³ Ítu Káríqtoqtaba ketê mayaímá mayáaya-
 nakama Patírayaa Akíra ye aúkátôpaq ketí miráooyo-
 maaraoyo-aimma yuwaúnana wimmá yíméro.
⁴ yenákámá íuraiyana ketí túwaraimma mamá paá
 umátikaraayapoq ípukaune. yenákáyábámá kemá
 “tikáíye” kêtunata máqtemma Yéqtaaeo-wayukagaraq
 Áánûqtun-aama kéitaa-kayukama “tikáíye” kéte.
⁵ yenákátí naaúpaq Áánûqtun-aama kéitaa-
 yuyabama ketí miráo-maarao-aimma yuwaúnana
 yeráwáqtôpaq wimmá yíméro. tikáin-aanabo-naqa

Ipáineti wemá áqnaábariq umá Étia-marabakemma
 Ítu Káríqtokaq arummá ámikai-nakonopaq ketí
 miráono-maaraono-aimma yuwaúnana wimmá
 áméro. ⁶⁻⁷ Máriaa wemá akoqnáá umá keráwáqtí
 aúkáapimma mayaímá kémayain-inikonopaq
 ketí miráo-maarao-aimma yuwaúnana wemmá
 áméro. Aaqtarónikatigaraq Yúniatigaraq yenákámá
 ketimáápoke-nakarata yenaákámá móra-taoqa
 ketê yagaroqtamá ánná-naupaqa máqe-uraayane.
 yenaákámá máqtemma yiwíkai-kayukama yimónama
 íraqôniq kéeta yenaákámá áaimma átáma Ítu
 Káríqtoni anaaé kéwaraayaq anaaékaqa kemá
 mirá-uraune. abo yenaákáyôpaq ketí miráoyo-
 maaraoyo-aimma yuwaúnana wimmá yíméro.
⁸ Aparíati wemá uyátárai-nakoqtaba kemmá
 tíkáin-aanabonapoqa wenôpaqa miráono-maaraono-
 wataama yuwaúnana kéwiye. ⁹ Abáánati wemá Ítu
 Káríqtoqtaba ketê móra-mayai-naqa ketí aanábó-
 náqá Títáákitigaraq yenaákáyôpaqa miráoyo-
 maaraoyo-wataama yuwaúnana kéwiye. ¹⁰ Apériti
 wemá Ítu Káríqtoqtaba aú-aiqa matáimma
 Eritááburati máqtemma wení aara iyápógaraq
 yeqtôpaqa miráoro-maaraoro-wataama yuwaúnana
 kéwiye. ¹¹ Ítiráaeo-naqa ketimáápoke Erótionigaraq
 máqtemma Naatítatini aara iyápógaraq uyátárai-
 nakoni waayúkama yeqtôpaq miráoro-maaraoro-
 wataama yuwaúnana kéwiye. ¹² Taraipínayaa
 Taripóta yenaákámá uyátárai-nakoqtaba akoqnáá
 umá mayaímá kémayaayaq-nakagaraq tíkái-
 ketimanaaqa Péti wegáráq uyátárai-nakoqtaba
 akoqnáá-mayaima matáitaq yeqtôpaq miráoro-
 maaraoro-aimma yuwaúnana kéwiye. ¹³ Árûbati

wemá mórama Áánûqtuma wetábá aúyakai-nakaraq anóama minná ketinóraa umátikaraiipoaq yeqtôpaq kemá miráoyo-maaraoyo-aimma yuwaúnana kéwiye. ¹⁴ Atíkaritagaraq Périgonigaraq Émitigaraq Paataróbaatigaraq Émaatigaraq yaímma ketíbâqawaayuma yeráwáqtê Áánûqtun-aaraq móra-iyakaq áíkutaawaq yeqtôpaqa kemá miráoro-maaraoro-aimma kétima-yikaune. ¹⁵ Piráárogatigaraq Yúriagaraq Nériati wení ámánaakogaraq Orípatima máqtemma Áánûqtuni waayúkama yeráwáqtê áíkutaawaq yeqtôpaq kemá miráoro-maaraoro-aimma kétima-yikaune. ¹⁶ keráwáqá móra-mora-yuma tîbâqawaaraa umá wenayáá-kenayaamma yiméq tótó umáyíkáaro. máqtemma kéqokeq-kaqokeq-marabaq Ítuqtaba áíkuta-kayukama keráwáqá miráoro-maaraoro-aimma kétimatikaae.

¹⁷ ketíbâqawaayuo, waayúkama káqon-aimma tiráátétaa Áánûqtuni waayúkama mamá yaíkaaq ígáae téta tíya-kayukabikemma nékaq máero. keráwáqtí itáíq-itaiq í-yátááqá mamá awígíloq iyábámá atéqma máero. ¹⁸ mirá-káyúkámá yemá ketáái uyátárai-naqa Ítu Káríqtoqtabama íma yúyánámmá kéitaamanibo yemá paá yeqtí yúyaba yúyánámmá kéitaae. watáagaraq átê í-áímmá téta táí-aaimma íma ítaraa-kayukama mamá maqtawemma éta makáqma káonaae. ¹⁹ máqte-kayukama keráwáqá Ítu Káríqtoqtaq tirummá anéq yáqtoraiyaba kéitaae. miráitaq kekáráq timuqá kématikaune. keráwáqá nóinabi íráqô-qtataaqa aónaigaae téq kêtunnamanibo táí-yataaqtabama aónéq mirá kéomma íma maraígáae téq kétune.

20 abo Áánûqtuma ketáái kaayoné-yátáákón áaikoma Tááqtaamma yatámma keráwáqtí títaukoni aménáápáq yawarápaqtuwaniye. ketáái uyátárai-naqa Ítu Káríqtóni paru-yátáákómá keráwáqtê waíno.

21 Tímotima Ítuqtaba ketê móra-mayai-nakoma wení miráoro-maaraoro-aimma keráwáqtôpaq kéyuwaiye. Arútiagaraq Yéitonigaraq Totípaterigaraq ketimáápake Ítiráaeo-wayukama keráwáqtôpaq miráoro-maaraoro-aimma kétimatikaae.

22 Téqtiati kemá Póroni óyaupike wataáama matéq maamin-áúbámá keráwáqtôpaq kágayeq kemá uyátárai-nakoni áwíkaqa miráoro-maaraoro-aimma kétimatikaune. 23 kemá Káéatini naaúpaq kémaiyunana ánibo Áánûqtun-aama kéitaa-kayukama wení naaúpaq ya káikuyoe. miráitana Káéati wegáraq yeráwákáráq miráoro-maaraoro-aimma kétimatikaae. Erááqtati wemá maa-márúkáqá mónekaq kawáá urái-nakogaraq keqtíbâqawaaraanaqa Kawóqtati yenákámá miráoro-maaraoro-aimma keráwáqtôpaq kétimatikaaye. 24 Ítu Káríqtoma ketáái uyátárai-nakoni íraqô-qtataakoma keráwáqtê waíno. miráuma waíno.

aqtó-núnámúné.

25 ketáámá Áánûqtun-awiqa múte yauyónátae. íbêqa Póro kemá maamin-áúbágóní aqtóráq kéyune. Ítu Káríqtoqtaba átê-wataarakemma kemá kétima-timinata Áánûqtuma keráwáqá kanaaráq mamá akoqnáá-wayukama aúqtikaniye. abo kemá keráwáqá Ítu Káríqtoqtaba aúpáq-áímmá timá

tímikaune. Áánûqtuma matúq-matuq umá máina-
nakoma maamin-áímmá naayóbáqá aati-aatimá
aúpáq makáine. ²⁶ miráimanibo anaaékaqa wení
amuné-wáyúkátí yóyaukaq mamá abarokáq uráiyé.
miráitana íbêqa wemá keqtáá timátikaitaqtaa
ketáámá maamin-áúpáq-wátáámá máqte-kayukabi
túnatataa yemá kéitaae. wé máqte-kayukama Ítu
Káríqtoqtaba itáíq-itaiq kéeta wenáama waraígáae
téna kéitaiye. ²⁷ Ítu Káríqtoma wenáainapo
Áánûqtukaq wenamáa áá ítarai-manikoma tágama-
yataaqa matúq-matuq umá waíno. miráuma waíno.

áugen-anona-anon-aimma
Genesis 12-22 and The New Testament in the Usarufa
Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen na sampela hap Buk Stat long
tokples Usarufa

copyright © 1980 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Usarufa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 22 Nov 2019

0cfecb85-a1ae-5e2f-a3f0-4c221d1d6c84